

АГРО ТАРАҚИЁТ
ФОРМУЛАСИ

06

ФЕРМЕРЛИК
ТАДБИРКОРЛИК
ДЕГАНИ

32

ДАРАХТЛАРГА ҚАНДАЙ
ШАКЛ БЕРИЛАДИ?

34

Ifoda

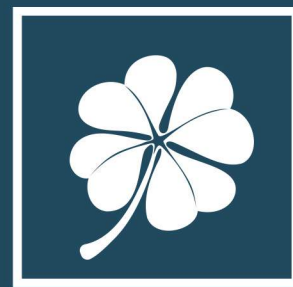
... ЭКСПОРТГА
ЙЎНАЛТИРИШ
ИСТИҚБОЛЛАРИ

05

1 | 10-12•2019

Агрожурнал

www.ifoda.uz/magazine

Ўзбекистон Қаҳрамони
Лола Муротова:

24

“Мўл ҳосил учун
“ИФОДА”дан миннатдорман”

Агрожурнал
1 | 10-12•2019
www.ifoda.uz/magazine

Наманган шаҳар,
Оромгоҳ кўчаси, 27
Телефон: +998 78 147 05 00

Адади: 3 000
Чоп этилган сана: 21-11-2019

Журнал икки ойда
бир марта чоп этилади.

ноябрь – декабрь 2019 йил
1 - сон

Журнал таъсисчиси:
“Ifoda Agro Kimyo Himoya”
масъулияти чекланган жамияти

Бош директор:
Қодирбек Мирзамаҳмудов

Бош муҳаррир:
Бобур Алиханов

Таҳрир ҳайъати:
Раҳимжон Маҳкамов
Комилжон Шамсиддинов
Бахтиёр Иноғомов
Шерали Қўчқоров
Эрвали Норбеков

Фотосуратчи:
Нодир Рихсибоев

**Компьютер графикаси билан
шугулланувчи:**
Исмоил Солиҳов

Саҳифаловчи дизайнер:
Элёр Убайдуллаев
Хамза Жумандурдиев

Агрономлар:
Алишер Маматвалиев
Дилшод Жўраев
Икром Жўраев

Маслаҳатчилар:
Дониёрбек Муллабаев
Дилафрўз Шамсиддинова

Агроном консультант:
Muhammet Sedat Kalcuoğlu

Манзил:
Наманган шаҳар,
Оромгоҳ кўчаси, 27
+998 78 147-05-00
info@ifoda.uz
@ifodaagroconsulting
www.ifoda.uz

МУНДАРИЖА

- 03 Бош директор сўзи
- 04 Янгиликлар
- 06 Агро тараққиёт формуласи
- 08 Ер қадри
- 10 Сара дон – юқори хирмон
- 11 Шоличилик равнақи йўлида
- 12 Кўнгли ободнинг юрти обод
- 14 Ғўза дефолиациясидаги янги тажриба
- 14 “ИФОДА” билан 100 центнер
- 15 Иссиқхоналар – “ИФОДА” диққат марказида
- 16 “Ғўза қандаласи”га қарши самарали кураш тизими
- 16 Трипс – Иссиқхоналар кушандаси
- 17 “ИФОДА” Сабзавот ва Полиз экинлари ҳимоясида
- 18 Пайкалларнинг пайкали соғлом бўлади
- 19 Шона – бўлажак ҳосил нишонаси
- 20 Ўргимчак кана – барча экинларкушандаси
- 20 Олмача аноринга балли!
- 21 Халқаро ҳамкорлик доирасида
- 22 Ижодий жамоамиз
- 23 Тўғри танлов баракали ҳосил демақдир
- 24 Ўзбекистон Қаҳрамони Лолахон Муротова
- 28 “Ифода”нинг йирик саноат мажмуи
- 32 Фермерлик-тадбиркорлик демақдир
- 34 Дарахтлар шакли - боғ кўрки
- 36 Фалла уруғини экиш агротехникаси бўйича тавсиялар
- 38 Ғўза парваришида феромон тутқичларнинг қўлланилиши
- 42 IFO-PZN перепарати ҳақида маълумот
- 42 IFO-SEED перепарати ҳақида маълумот
- 46 Кимёвий воситалардан фойдаланишнинг муҳим афзалликлари
- 49 Келгуси сонларимизда

Birgalikda yetishtiramiz!

ЕВРОПА СТАНДАРТЛАРИ БЎЙИЧА ЎҒИТ ВА ПРЕПАРАТЛАР ИШЛАБ ЧИҚАРАДИ

Қодирбек Мирзамақмудов
Бош директор

Муҳтарам муштарийлар!

“Ифода” компанияси мамлакатимизда аграр соҳанинг ривожланиши ва фермерларимизнинг сифатли ва мўл ҳосил етиштиришлари учун ўн беш йилдан зиёд вақт мобайнида ўзининг муносиб ҳиссасини қўшиб келмоқда.

Компаниямиз мутахассислари қишлоқ хўжалиги экинларини турли зараркунанда, касаллик ва бегона ўтлардан ҳимоя қилувчи юқори самарали кимёвий воситаларни ҳамда сифатли ва соғлом ҳосил етиштириш учун зарур бўлган ўғитларни Европа стандартлари бўйича ишлаб чиқариб, деҳқонларга етказиб бермоқда. Биз фақатгина кимёвий воситалар ва ўғитлар ишлаб чиқариш билан шуғулланибгина қолмай, балки 47 нафар малакали агроном ва 100 га яқин савдо филиаллари билан миҳозларга доимий сифатли хизмат кўрсатиб келмоқдамиз. Компаниямизнинг агроном мутахассислари деҳқон ва фермерларнинг экин майдонларига ташриф буюриб, амалий маслаҳатларини бериб, юқори ҳосилдорликка эришишларида уларга кўмаклашмоқдалар.

Ифода компанияси таркибда ташкил этилган Медиа гуруҳи эса мамлакатимиздаги дала меҳнаткашлари, соҳибкор боғбонларимиз кундалик иш фаолиятлари ҳақида видео ва фотолавҳалар, репортаж ва очерклар, кўргазмалар ҳамда ўқув роликларини тайёрлаб, телевидение каналлари, интернет ва ижтимоий тармоқлар орқали уларнинг ютуқ ва муваффақиятлари билан кенг оммани хабардор қилмоқдалар.

Сиз азизларга ҳавола этилаётган мазкур “Ифода журнали”нинг илк сонини компаниямиз фаолияти ва ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар, препаратларимиздан унумли фойдаланаётган фермерларимизнинг қўлга киритган натижалари, аграр секторда қўлланилаётган янги техника ва технологиялар, мутахассисларнинг тавсия ва илғор тажрибалари билан Сизларни таништиришга бағишладик.

Ушбу босма рангли нашримиз доимо Сизнинг қўл остингизда бўлгани боис, уни истаган вақтингизда муталаа қилишингиз мумкин. Мақсадимиз - журнал воситасида Сизлар билан ҳамкорлик ришталаримизни янада мустаҳкамлашдир. Журналимиз 2 ойда бир марта чоп этилиб, унинг ҳар бир сонини тайёрлашда албатта Сизнинг истак ва мақсадларингиз инobatта олинади. Жамоавий ижод маъсули бўлимиш ушбу рангбаранг нашр Сизларга маъқул келади деган умиддамиз. Барча деҳқон ва фермерларнинг келгуси йил ҳосиллари мўл, хирмонлари баракали бўлишини тилаб қоламиз. Зеро, бизнинг бош ширимиз мўл ва баракали ҳосилни Сизлар билан биргаликда етиштиришдир!

Самимий ҳурмат билан,

*Ифода компанияси жамоаси номидан
Бош директор Қодирбек Мирзамақмудов*

**Изобилие, высокое
качество и урожайность!**

АГРАР СОҶАНИ ЭКСПОРТГА ЙЎНАЛТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Жорий йилнинг тўққиз ойида мева-сабзавот экспорти қарийб бир миллиард долларга етди. Бу ҳақда Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 16 октябрь, чоршанба кuni бўлиб ўтган чорвачилик ва боғдорчилик тармоқларини ривожлантириш бўйича устувор вазифаларга бағишланган йиғилишда маълум қилинди. Хабар берилишича, бўш ерлардан унумли фойдаланиш, талаб юқори бўлган экин навларини етиштириш натижасида келгусида ушбу кўрсаткични янада ошириш имконияти мавжудлиги қайд этилган.

Президент бу борада амалга оширилаётган ишлар ҳали талаб даражасида эмаслигини таъкидлади. Хусусан, Қибрай ва Тошкент туманларида мавжуд боғларнинг 912 гектари ёки 20 фоизи, токзорларнинг 164 гектари ёки 13 фоизи эски ва самарасизлиги аниқланган. Бундан ташқари, фойдаланилмаётган 1400 гектар лалми, шунингдек, ғалла экилаётган 4040 гектар ер майдони мавжуд. Ушбу туманларда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишловчи 19 та корхона 50 фоиз қувватда ишламоқда.

Шу боис, мева-сабзавотга ихтисослашган барча 55 та туманда боғдорчилик соҳасида мутлақо янги тизим жорий қилинади. Унга кўра, хориж бозорларида ўз товар белгисига эга бўлган экспортчилар ҳамда қайта ишлаш корхоналари иштирокида ушбу туманларда кооперациялар ташкил этилади. Ҳар бир туманда экинларни жойлаштириш кооперациялар таклифи бўйича амалга оширилади, улар боғ ва токзорларга кўчатларни етказиб бериш, ҳосилдорликни ошириш юзасидан кўмаклашади. Шунингдек, боғдорчиликка ихтисослашган ҳар бир туманда агротехник тадбирларни тўғри амалга ошириш учун ўқув марказларини очиш вазифаси қўйилди.

Молия вазирлиги, Қишлоқ хўжалиги вазирлигига янги тизимни жорий этиш, кооперацияларни молиявий таъминлаш юзасидан аниқ амалий таклифлар ишлаб чиқиш топширилди.

Президент томонидан белгилаб берилган вазифаларнинг пировард мақсади мева-сабзавот маҳсулотлари экспорти ҳажмини йилига 5 миллиардга етказишдан иборат.

АГРО ТАРАККИЁТ ФОРМУЛАСИ

Бобур АЛИХОНОВ

Ўтган деярли уч йил ичида Президентимиз Шавкат Мирзиёев томонидан парокандаликка юз тутта бошлаган аграр соҳани тизимли ёндашув асосида ривожлантиришга жуда катта эътибор қаратиб келинмоқда. Ўзбекистонда қишлоқ хўжалиги экинлари ва уларни агрокимёвий ҳимоя қилиш ишларини кучайтириш мақсадида, 2016 йил 24 октябрда Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан «Ўсимликларни ҳимоя қилиш тизимини яхшилаш ва қишлоқ хўжалигига агрокимёвий хизмат кўрсатишни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарор қабул қилинган эди. Бу каби хайрли амалларнинг барчаси давлат томонидан ерларнинг ҳолатини ва фойдаланишни доимий кузатиб бориш, назорат юритиш ва таҳлил қилиб боришни тақозо этади. Қишлоқ хўжалигида бозор муносабатларининг жорий этилаётгани ҳамда кластер тизимининг жадал ривожланиши соҳанинг янада такомиллашишига туртки бўлмоқда. Кўплаб ривожланган мамлакатларда қишлоқ хўжалиги соҳасида “Фитосанитария”, “Ўсимликлар карантини” ва “Ўсимликларни ҳимоя қилиш” вазифалари давлатнинг битта ташкилоти зиммасига юклатилган. Инон-ихтиёр берилган ана ўша битта идора соҳада ягона давлат сиёсатини юритиб келади. Мисол тариқасида айтадиган бўлсак,

Женгиз ЯЛЧИН, — аграром (Туркия) “...Туркия қишлоқ хўжалиги деярли бир асрлик тажрибага эга. Бугунги кунда аграр соҳа жадал ривожланган бўлиб, бу жараён ҳанузгача давом этмоқда. Бизнинг аграр тармоқдаги кўрсаткичлар Бутунжаҳон Савдо ташкилоти ва ЕИ талабларига тўла мос келади. Туркияда экин майдонлари учун фойдаланиладиган барча ер ресурслари хусусий мулк бўлса-да, қишлоқ хўжалиги соҳасига Давлат томонидан талайгина субсидиялар ажратилади. Табиийки, бундай молиявий кўмаклар аниқ шартлар ва қоидалар асосида ер эгаларига берилади. Булардан биринчиси, фермерларга фақат акредитациядан

ўтган давлат лабораториялари орқали ер ва ўсимлик ҳолатларини тизимли равишда ташхис қилиш, тупроқ ва япроқ таҳлилларига таянган ҳолда агрохимикатларни қўллаш мажбурий қилиб белгиланган. Мамлакат бўйича 232 та лабораториялар ва 40 та институт қошидаги лабораторияларда анализ ишлари олиб борилади. Таҳлил натижалари агрохимикатларни янада мақбул миқдорларда қўлланилиши, тупроқ, атроф-муҳитни ифлослантирилишининг олдини олиш ва харажатларнинг камайишини таъминлайди...” Бугунги кунда 44410,3 минг гектар умумий ер майдонидан қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар 22614,0 минг гектарни ташкил этиб, умумий ер салоҳиятининг 50,9 фоизига тўғри келади. Бу ерлар ҳар хил табиий қишлоқ хўжалик ҳудудларида жойлашган бўлиб, турли мелиоратив, экологик, табиий-иқлим шароитлари боис ҳар хил даражадаги ҳосилдорлик билан тавсифланади. Тупроқнинг унумдорлигини сақлаш, ўсимликларни ҳимоя қилиш, унда кечаётган табиий жараёнларни яхшилаш ва ҳосилдорлигини ошириш учун нима қилиш керак?

Васлиддин МУХИДДИНОВ — “Агрокимёстанцияси” МЧЖ директори: “...Тупроқ агрокимёвий таҳлил ишлари охириги маротаба 1986- йилда бажарилган. Бугунги кунга қадар йиллик 4–5% майдонда агрокимёвий харита намоишлари фермерлар билан ўзаро шартнома асосида амалга оширилмоқда. Етказиб берилаётган минерал ўғитлар ҳар бир контурга бир хилда қўлланилиши оқибатида ўсимлик тупроқдан олиб чиқадиган озуқа элементлари жумладан; ҳаракатчан фосфор, алмашувчан

калий, гумус миқдори республикамизнинг суғориладиган ерларнинг умумий майдонга нисбатан 80% ида ўртачадан паст таъминланган. Ҳар бир дала контурни тупроқ ҳолатини ўрганиб, уларни агрокимёвий харитасини ишлаб чиқиб, ундан кейингина минерал ўғитларни табақалаштириб қўлламас эканмиз, бизда қишлоқ хўжалигида минерал ўғитлардан фойдаланиш самарадорлиги етарли даражада бўлмайди. Бугунги кунда фақат азотли ўғит билан ҳосил етиштирмаган деган деҳқон, фермер адашади...” Ҳосилни сақлаб қолиш ва зарарли организмларга қарши илмий асосланган, экологик соф, уйғунлашган кураш чораларини ишлаб чиқиш ўсимликларни ҳимоя қилиш соҳаси олимлари олдидаги долзарб вазифалардан бири ҳисобланади. 108 йиллик тарихга эга, бугун Мазсулияти чекланган жамият мақомида фаолият кўрсатаётган “Ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот институти”нинг ҳам масъулияти анча чекланиб қолган. 18 та лабораториядан таркиб топган

масканда 134 нафар ходим имкон даражасида зараркунанда, касаллик ва бегона ўтларга қарши илмий асосланган кураш чораларини ишлаб чиқишяпти.

Институтда ҳозирги кунда 11 лаборатория мавжуд бўлиб, 70 ортиқ илмий ходимлар 6 амалий, 4 фундаментал, 1 инновацион давлат лойиҳалари бўйича илмий изланишлар олиб бормоқдалар. Шу билан бир қаторда институтнинг Фарғона, Сурхондарё, Хоразм вилояти филиалларида, Наманган кўриқхонасида 30 дан ортиқ илмий ходимлар меҳнат қилмоқдалар. Институтда ахборот таҳлил бўлими ва икки минга яқин илмий асарларга эга бўлган кутубхона мавжуд бўлиб аспирант ва ёш олимларнинг шуғулланиши учун интернет тизими ўрнатилган.

Институтда ўсимликларни ҳимоя қилиш соҳаси бўйича аспирантура фаолият олиб бораётган бўлиб, унда ҳозирги кунда 8 та аспирант ва 11 та тадқиқотчи таҳсил олмоқда. Сўнгги йиллар мобайнида ушбу даргоҳда 71 та диссертациялар ҳимоя қилинган бўлиб, ундан 9 таси докторлик ва 62 таси фан номзодларидир. Илмий ходимлар томонидан 39 та ихтиролар қилиниб, уларга патент олинган. 30 дан ортиқ рисола, 100 дан ортиқ тавсияномалар, 2000 дан ортиқ илмий мақолалар нашр этилди. Институт илмий ишлар йўналиши қишлоқ хўжалиги экинлари зараркунанда, касаллик ва бегона ўтларга қарши илмий асосланган экологик хавфсиз бўлган уйғунлашган ҳимоя қилиш тизимини ишлаб чиқиш ва тадбиқ этишга бағишланган.

Ислоимжон ЗОКИРОВ- Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати: “... Тупроқ унумдорлигига эътибор қаратишдан кўра, ҳосилдорлик учун курашиш, ҳосилни кўпроқ етиштириш, кўпроқ сотишга бўлган эътибор бугунги кунда тупроқ унумдорлигининг ҳуқуқий асослари мукаммал эмаслигидан келиб чиққан бўлиши мумкин. Айнан тупроқ унумдорлиги, деҳқон ва фуқаро унга қандай муносабатда бўлишини белгиловчи ваколатли органлар қайси ишларни амалга ошириши керак? Айнан шу жиҳатлар норматив ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланмаганлиги эндиликда энг катта муаммо бўлиб турибти. “Ўзбекистон Республикасининг тупроқ унумдорлиги тўғрисида”ги қонун лойиҳаси устида иш кетяпти. Агар мана шу қонун қабул қилинса, тупроққа эътибор бериш қонун билан мустаҳкамлаб қўйиларди...”

Нигора ТИЛЛАХЎЖАЕВА –Ўсимликларни ҳимоя қилиш илмий-тадқиқот институти МЧЖ лаборатория мудири: “...Бизнинг илмий салоҳиятимиз ривожланган давлатларга нисбатан пастроқ. Хитой ва Россияда кўриб келдим. Уларни тадқиқотларидан хабаримиз бор. Неча ўн йиллардан буён кимёвий препаратлар қўллаш натижасида тупроғимизни ўлдириб бўлдик. Тупроқда неча миллиардлаб фойдали микроорганизмлар яшайди. Биопрепарат яратилди деган билан самарани кутгин дегани эмас...”

Жўрақул САТТОРОВ — Ўзбекистон Фанлар Академияси академиги: “...Минерал ўғитлардан олинмаган самара Ер шарининг турли регионларида ҳар хил. Японияда 1 кг азот, фосфор, калийга 60–70 кг дон олинади. Европа мамлакатларида 1 кг азот, фосфор, калийга 40–50 кг дон олинади. Ўзбекистонда эса 15–20 кг. Илмий асоси бўш. Ўғит қўллаётганимизда тупроқдаги озик элементлари миқдорини инобатга олишимиз шарт. Тупроқдаги ҳаракатчан элементлари ёки ўсимлик оладиган озуқа элементларини ҳисоблашимиз учун алоҳида ишлаб чиқилган услубиятдан самарали фойдаланиш даркор...”

Умида ҲАҚНАЗАР — БМТ Озиқ- овқат қишлоқ хўжалиги ташкилотининг Ўзбекистондаги ваколатхонаси юрист- консултант: “...Ўсимликларни ҳимоя қилиш конвенцияси” га аъзо бўлиш мажбурий қилиб белгиланган. Бу Ўзбекистонга манфаат келтиради. Асосий фитосанитар меъёрлар тўсиқ бўлиши керак эмас. Бунинг учун улар илмий таҳлилда асосланиши даркор...”

Халқаро ҳамкорликда соҳада тўпланган бой, самарали тажрибалар амалиётда қўлланилса, мутахассисларининг умидлари албатта ижобат бўлади. Бошқача қилиб айтганда, юқорида қайд этилган вазифалар амалга оширилса, хорижлик ҳамкорларимизнинг таъбирига асосан Ўзбекистон қисқа муддатларда минтақада агро лидерлик мақомида янада мустаҳкамланади. Халқ фаравонлигига бундан-да мустаҳкам замин яратилади. Асосий мақсад шу.

ЕР ҚАДРИ

ЁХУД АГРАР СОҲАДАГИ ИСЛОҲОТЛАР МОҲИЯТИ ҲАҚИДА

Раҳимжон МАҲКАМОВ

Яхши биласиз, биз “жаннатмонанд” дея таърифлайдиганимиз — она Ватанимиз қишлоқ хўжалиги бўйича жуда улкан салоҳиятга эга. Қаранг-да, бозорнинг тўкин, халқимиз ризқи мўл бўлишидан тортиб, то экспортдан қўшимча даромад топишгача бўлган кўп-кўп масалалар шу йўналиш билан боғлиқ. Лекин очиги, соҳага етарлича эътибор берилмагани, маблағ, илмий инновациялар жалб этилмагани оқибатида замин “чарчаб”, унумдорлик пасайиб кетган эди.

Айни пайтда мамлакатда қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг 2020–2030 йилларга мўлжалланган стратегияси ишлаб чиқилмоқда. Бу эса иқтисодийимизнинг асосий ўсиш нуқтаси, “драйвери” бўлади, минг-минглаб иш ўринлари яратилади, одамларнинг даромади оширилади.

Шу ўринда, қандай ишлар амалга оширилади, деган савол туғилиши табиий. Энг аввало, ер эгалари унумдорлик ва ҳосилдорликни ошириш мақсадида ерга инвестиция киритишга интилиши учун уларнинг эртанги кунга тўла ишончи бўлиши керак. Шу боис қонунчиликни бутунлай янгиланиб, ер ажратишнинг шаффоф тизими ва ерга бўлган ҳуқуқнинг кафолатланиши жорий этилади.

2021 йилнинг охирига қадар мутасадди ташкилотлар томонидан республиканинг барча ҳудудларида ерни ҳисобга олиш ишларини яқунлаб, ер ҳисобини юритиш бўйича ягона электрон база яратилади.

Кейинги масала — қишлоқ хўжалигида сувдан тўғри фойдаланиш. Таҳлилларга кўра, юртимизда экин майдонларига миллиардлаб куб метр сув йўналтирилса-да, унинг фақат 60 фоизи экинларга етиб боради, қолгани эса ирригация тизимларида ва суғориш жараёнида йўқотилади. Жаҳон ресурслар институти таҳминларига кўра, 2040 йилга бориб Ўзбекистон сув ўта танқис бўлган 33 мамлакат қаторига кириши мумкин.

Шу боис яратиладиган стратегияда — сувдан фойдаланиш самарадорлигини ошириш ва унинг ҳисобини юритиш, ҳар йили 200 минг гектар майдонда сув тежовчи технологияларни жорий қилиб бориш масалалари ўз аксини топади.

Кейинги жиддий масала — соҳанинг экспорт салоҳиятини ошириш ва қўшилган қийматга эга маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтириш. Масалан, Туркияда 1 гектар ердан 2 минг долларлик, Мисрда 8 минг долларлик, Исроилда 12 минг долларлик маҳсулот етиштирилади. Юртимизда эса бу кўрсаткич 300 доллардан ошмайди.

Аграр тармоқдаги экспорт ҳажми 2018 йилда 2,3 миллиард долларни ташкил этган. Стратегияда белгиланаётган вазифаларни амалга ошириш натижасида бу кўрсаткични 2030 йилга бориб 20 миллиард долларга етказиш мўлжалланмоқда.

Хизмат кўрсатиш борасида ҳам камчиликлар мавжуд. Масалан, бу тизимда рақобат йўқлиги сабабли хизматлар нархи юқори, маҳсулот ишлаб чиқарувчиларда танлаш имконияти йўқ. Шунинг учун минерал ўғитларни етказиб бериш, ўсимликларни ҳимоя қилиш, техника ва бошқа хизматлар соҳасида давлат-хусусий шерикчилик асосида хизмат турларини кўпайтириш, хусусий корхоналар фаолиятини йўлга қўйиш лозим. Бу — янги Стратегиянинг яна бир асосий йўналишларидан ҳисобланади.

Жорий йилда бошланган ерни космик зондлаш орқали тупроқ ва экинларнинг ҳақиқий ҳолатини тезкор ва ишончли баҳолаш ишларини 2020 йил якунига қадар тўлиқ охирига етказилади. Бу тизим вегетация жараёни, тупроқнинг мелиоратив ҳолати ва минераллашув микдори, намлик даражаси ҳақида тўлиқ маълумотларни бериб, ҳосилдорликни 25–30 фоизга ошириш имконини беради. Бу фақат давлат учун эмас, фермерлар учун ҳам жуда фойдали. Мазкур тизимга уланиш орқали деҳқонлар ҳам, экспортчилар ҳам қайси майдонда қандай маҳсулот экилганини кўриб туради, ўз режасини ва бозор конъюнктурасини аниқ баҳолай олади.

Стратегиядаги вазифаларни самарали амалга ошириш,

энг аввало, кадрлар салоҳияти учун муҳим. Бу соҳага ихтисослашган 7 та олий таълим муассасасини ҳар йили 3 мингдан ортиқ ёшлар битирса-да, ҳудудларда кадрлар етишмаяпти. Фан, таълим ва ишлаб чиқариш интеграцияси йўқ, замонавий таълим услублари жорий қилинмаган.

Боз устига, қишлоқ хўжалиги соҳасида илм-фанни ривожлантиришга бюджетнинг 0,1 фоизигина йўналтирилади. Ваҳоланки, ривожланган мамлакатларда бу кўрсаткич 2–3 фоиз атрофида эканлиги айтилмоқда.

Оддий мисол. Бошқа давлатлар гилос экспортини икундан бошлайди. Агар юртимизда май ойининг бошида ҳосил берадиган гилос нави яратилса, унинг экспортдан олинадиган даромадни 2 баробар ошириш мумкин.

Шу боис қишлоқ хўжалиги илмий-тадқиқот институтлари эртапишар маҳсулот турларини яратишга асосий эътибор қаратиши лозим.

Умуман олганда, янги стратегия — қишлоқ хўжалигига бозор механизмларини жорий қилиб, илмий асосланган ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш орқали озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш, экспортни кўпайтириш, аҳоли жон бошига тўғри келадиган маҳсулотлар ҳажмини бир неча бараварга оширишга ҳисса қўшади.

Наманган вилояти Уйчи туманидаги Дон ва дуккакли экинлар илмий тадқиқот институтида кўп йиллардан бери деҳқон-фермерларга сифатли уруғ танлаш ва уни экишга тайёрлаш бўйича амалий кўмак берилмоқда. Хўжаликнинг 180 гектардан ортиқ майдони бўлиб, асосан пахта ва буғдойдан ташқари 5 турдаги экин уруғлик материални етиштириб келади. Ушбу институт жамоаси Ифода компаниясининг **“БИРГАЛИКДА ЕТИШТИРАМИЗ”** широтага амал қилиб, узоқ йиллардан бери ҳамкорликни тўғри ва самарали йўлга қўйган. Ҳамкорликдаги фаолият натижасида уруғлик буғдойни IFO SEED препарати билан дорилаш жараёни йўлга қўйилган. Хўш, бу препаратнинг қандай афзалликлари бор?

Отабек ҚУДРАТОВ

Отабек ҚУДРАТОВ, агроном: — IFO SEED препарати таркибидаги гумин ва фульвик кислота ва рух тупроқ таркибидаги озукаларни таъминлаб берса, препарат таркибидаги рух янги илдизларни ҳосил қилишини ҳамда мис замбуруғли касалликларнинг олдини олиб, соғлом, тўлиқ кўчатни таъминлаб беради. Препаратнинг афзалликларидан яна бири — бу касалликларга қарши ҳам фойда беради. Буғдой мазкур препарат билан

САРА ДОН – ЮҚОРИ ХИРМОН

дорилашганда, унинг таркибидаги мис, рух моддалари фунгицидлик хусусиятга эга бўлиб, ўша тупроқдаги замбуруғларга қарши курашиб, зарарли таъсирининг олдини олади. Бундан ташқари фулвит, гумми кислоталари янги чиққан томилларда тупроқдаги озуканинг олишини осонлаштириб, ўзлаштириб беради. Бунинг натижасида бақувват, соғлом кўчат униб чиқади. Ҳар қандай об-ҳаво шароитига қарамасдан соғлом кўчат олиш имконини беради.

Демак, маълум бўлишича, уруғларни ерга қадашга тайёрлашда IFO SEED препаратининг қўлланилиши ниҳолнинг кучли ва эрта ривожланишини таъминлаб беради. Айниқса, озук элементлари кам бўлган тупроқларда унинг самараси яққол сезилади. Бироқ, шуни эсдан чиқармаслик керакки, ушбу препарат таркибидаги озук элементни миқдори ўсимликнинг етилиб пишиши учун етарли эмас. Экин парвариши давомида унинг ривожланиши учун амалга ошириладиган ўғитлаш ишлари ва бошқа тадбирлар белгиланган тартибда олиб борилаверади. IFO SEED эса ўғитлаш тартибининг асосий қисмидир. Аслида препаратни қўллашнинг икки хил йўли бор. Дастлабки усул кукун сифатида, яъни, уруғ яхшилаб намланади ва унга препарат сепилиб аралаштирилади. Иккинчи қулай усул эса, препарат бир тонна уруғ учун 20 литр сувда яхшилаб эритиб олиниб, махсус аппаратда, ёки лейкалар билан уруғ устига сепилади ва 2 соат ёйилиб қурилади.

Отабек ҚУДРАТОВ, агроном: Ушбу препаратни самарасини Поп туманидаги “Тожибой Қобулов” фермер хўжалигида ҳамда Наманган туманидаги “Нурли диёр зар таласи” фермер хўжаликларида қўллаб, синаб кўрдик. Натижа: деҳқонлар гектаридан **90–100** центнердан ҳосил олишга эришишди.

БОШОҚЛАР БЎЛИҚЛИГИ – КЎНГИЛНИНГ ТЎҚЛИГИ

Мамлакатимиз қишлоқ хўжалигида шолчилик муҳим тармақ ҳисобланиб, аҳолининг асосий озиқ-овқат ресурсларидан биридир. Шу боис шоли майдонларини кўпайтириш, ҳосилдорликни ошириш ва сифатли дон етиштириш муҳим вазифалар сирасига киради. Бироқ бугунги сув тақчиллиги шароитида мазкур соҳани ривожлантириш оз бўлмаган мураккабликларни тугдиради.

Шолининг асосий умри сувда ўтганлиги учун турли касаллик ва бегона ўтлардан ҳоли бўлолмайди. Айниқса, ташқи муҳит омилларидан ташқари зарарли организмларнинг келтирадиган зиёни сезиларли даражада намоён бўлади.

Ҳисоб-китобларга кўра, дунёда зараркунандалар туфайли қишлоқ хўжалиги экинларининг 34 фоиздан ортиқ ҳосили йўқотилмоқда. Шоли ҳосилдорлиги эса, айрим минтақаларда зарарли организмлар таъсири натижасида ўртача 27 фоизга пасайиши кузатишган. Мамлакатимизда аграр соҳани модернизация қилиш бўйича олиб борилаётган ислохотлар доирасида шоли экин майдонларини кенгайтирмасдан ҳосилдорликни сақлаб қолиш долзарблигича қолмоқда.

–Тўғри айтасиз, гапингизга қўшилмасдан иложим йўқ — дейди Шолчилик илмий тадқиқот институти илмий ходими **Нодир ОТАМИРЗАЕВ**. — Негаки, бу ўсимликнинг ҳам қушандаси йилдан-йилга кўпайиб

бормоқда. Масалан, қалқонсимон қисқичбақа, шолпопя узунбурини, қирғоқ чивини, шоли чигирткаси, шира, умуман олганда, бундай зараркунандалардан 33 турини санаш мумкин. Буларга қарши ўз вақтида ва самарали курашилмаса ҳосилдан умид қилиш қийин.

Дарвоқе, бу каби зараркунандаларга қарши АГРОФОС-Д препаратини ҳамда ДАЛАТЕ ПЛЮС препаратини қўлласа яхши самара беради. Шунингдек, бегона ўтлар ҳам яхшигина зиён келтиради.

– Шолида учрайдиган асосий бегона ўтлардан курмак, ҳилол ўтлари ва қамиш, — дейди агроном Дилмурод САФАРОВ. Бу бегона ўтларга қарши Фастер гербицидини гектарига 2–3 литргача қўллашни тавсия қиламиз. Бундан ташқари ЛАНДАКС, СУРИС, БАЗАГРАН каби препаратларимиз ҳам яхши самара беради.

Шунингдек, агроном шолини яхши ривожланиши ҳамда бошоқларни тўлиқ бўлиши учун шолкорларга ВУКСАЛ МАКРОМИКС, ВЛ-77, ЗЕРЕБРО АГРО каби биостимуляторларини тавсия қилди. Булар ўсимликнинг илдиз системасини ривожлантириб, бошоқдаги доннинг сонини кўпайтиришга ҳамда донни тўлдириб, тарози босадиган қилишга ёрдам беради. Шу препаратларни ишлатиш ҳисобига 10–15 ҳаттоки 20 центнергача ҳосилдорлик қўшилган ҳолатлари кузатишган.

КўНГЛИ ОБОДНИНГ ЮРТИ ОБОД

Қалби ҳамиша гўзаллигини ошно инсонлар ўз меҳнати, ташаббуси ва фидокорлиги билан юртимиз шаҳару қишлоқларини, боғу розаларини, чўлу биёбонларини обод қилиб, эл юрт фаровонлиги йўлида астойдил хизмат қилмоқдалар. Мана шундайлардан бири самарқандлик тадбиркор Бахтиёр Разиков. У Сурхон воҳасининг Жарқўрғон туманидаги қақраб ётган дашту далаларда бепоян боғ яратди. Бу

– 2018 йилда дастлаб 600 гектар ерга кўчат қададик, — дейди “САГ АГРО ЖАРҚЎРҒОН” МЧЖ раҳбари **Б. Разиков**. — Жорий йил бошидан бери эса, яна минг гектар майдонга бодом эдик. Ҳали яна боғимизни 500 гектарга кенгайтирмоқчимиз. Тўғриси айтиш керак, бундай ерларда дарахт кўчартиришнинг ўзи бўлмаяпти. Тинимсиз шамол, тупроқда озуканинг камлиги ва қумли ер бўлганлиги учун намликни узоқ ушламаслиги анча қийинчилик туғдирипти. Аммо соҳа мутахассислари ва уларнинг кўрсатмалари туфайли шукрки, ҳали бирорта ниҳолни қуришиб қўйганимиз йўқ.

Чиндан ҳам кўчатлар анча яхши ривожланган. Бироқ шунга айтиш керак, дарахтларнинг бу қадар ўзини тутиб олишида, яъни, чўл, қумли замин бўлишига қарамай, яшил ҳолатини сақлаб туришида биргина сувнинг ўзи камлик қилади. Мазкур боғ раҳбари Ифода агрономлари билан ўзаро ҳамкорлик эвазига бунга эришиб келмоқда. Дастлаб ниҳолнинг илдизини бақувват қилиш мақсадида ИФО ПЗН препаратидан фойдаланган. Шундан сўнг, **ЭНТОМИКРО**, **ЭНТОГУМИН**, **ПОТЕКС** каби ўғитлардан унумли ишлатилган. Айниқса, **ПОТЕКС** препаратини шарбат усулида берилиши кўчатларнинг дуркун ривожланишини таъминлаган. Дарвоқе, бундай парваришларда турк мутахассислари ҳам яқиндан ёрдам бермоқда.

— Умуман олганда, бу ҳудуднинг иқлим шароити бодом етиштириш

учун жуда қулай, — дейди қишлоқ хўжалиги мутахассиси **Д.р Ажлан ЙИЛМАЗ**. — Аммо ер юзи қум бўлганлиги учун намликни сақлаб туриш бироз қийинчилик туғдиради. Бундан ташқари бундай ерларда органик моддалар ниҳоятда кам бўлади. Бироқ Ифода компаниясининг маҳсулотларини ишлатиб бундай муаммоларни бартараф этаямиз.

– 23 йилдан бери қишлоқ хўжалиги соҳасида фаолият юритаман, — дейди агроном **Саваш АБДУЛЛАХ**. —Тажрибамдан келиб чиқиб шунга айтишим мумкинки, Ифода компаниясида ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар ҳар қандай иқлим шароити ва тупроқ унумдорлигига мослашган. Шунинг учун ҳам бу ердаги кўчатлар яхши ривожланган, самараси яққол кўриниб турибди.

Дарҳақиқат, “инсон астойдил хоҳласа, чўпни ҳам дарахт қилади” деганлари шу бўлса керак. Мамлакатимизда мана шундай ташаббускор, омилкор боғбонлар, халқ манфаатини биринчи ўринга қўядиган кўнгли обод деҳқонларимиз бор экан доим дилимиз шод, юртимиз обод бўлишига шубҳа йўқ.

Ажлан ЙИЛМАЗ
агроном

ерда на сув бор, на бир шароит. Устига устак тупроғи ҳам тупроқ эмас, қум.

Дастлаб Бахтиёр Разиков 2017 йилда “САГ АГРО ЖАРҚЎРҒОН” МЧЖни ташкил этиб Туркия ва Испаниядан 5 хил турдаги бодом кўчатларини келтириб ерга қадади. Кўпчилик мутахассисларнинг фикрича, қумли тупроқларда озук моддалари деярли бўлмайди. Шу боисдан жамият ташкил қилингандан кейин Ифода компанияси билан мунтазам ҳамкорлик йўлга қўйилди.

Birgalikda yetishtiramiz!
Вырастим вместе!
We grow together!

INDOKSAMEKTIN

Инсектоакарицид

Шира, трипс ва ўргимчакканага қарши ҳамиша долзарб!

Қўлланиши:

Ҳашоротларга юқори самарали сиртдан ва ўсимлик танасига шимилиб сингиши натижасида ҳамда зараркунанда озиқланиши натижасида меъда орқали системали таъсир этувчи инсектицидир. **Шира, трипс, қандалалар, тут парвонаси, колорадо қўнғизи, визилдоқ қўнғиз, говакловчи пашша, қалқондорлар, мевахўрлар, баргўрар куртлар, тунламлар, чигирткасимонлар, симқуртларга қарши самарали курашади**

Таъсир этувчи моддаси:
Абамектин

ҒЎЗА ДЕФОЛИАЦИЯСИДАГИ ЯНГИ ТАЖРИБА

Республикамизда яратилган ғўза навлари ўзининг эртапишарлиги, ҳосилдорлиги, қолаверса, зараркунандаларга чидамлиги ҳамда тола сифатининг юқорилиги билан жаҳон пахтачилигида ўз ўрнига эга. Мазкур кўрсаткичларни пасайтирмай, йилдан йилга ҳосилдорликни ошириб бориш учун ғўза дефолиациясини ўз муддатида ва сифатли ўтказиб, ҳосилни қисқа даврда йиғиштириб олиш керак. Бу йил баҳорги об-ҳавонинг ёмғирли келиши

— аграр секторда анча қийинчиликлар туғдирди. Самарқанд вилояти Иштихон тумани “Мароқанд сифат кластер текстил” МЧЖ га қарашли пахта майдонларида баҳорги сурункали ёвнингарчиликлар натижасида чигит қайта экилди. Бу ерга

“Ифода” компаниясининг агрономлари ғўзани тезроқ етиштириш, бўлиқликни таъминлаш, қолаверса, пахтани тарози босадиган қилиш мақсадида ўзларининг тавсияларини бериб, ҳамкорликда ёз бўйи деҳқонлар билан елкадош бўлиб тинмай ишлашди. Пахта терими олдида агрономлар томонидан ЭНТО-ДЕФОЛ дефолиантини тавсия қилинди. 1 гектар майдонга бу препаратнинг 100–200 мл 300 литр сувга яхшилаб аралаштирилиб, тайёр бўлган суюқ модда ОБХ ёрдамида сепилди. ЭНТО-ДЕФОЛ дефолианти ўрта толали ғўзани дефолиация қилишда қўлланиладиган препаратдир. У 12 соат ичида ўсимлик барглари орқали сингади. Препарат ўсимлик хужайраларининг бўлинишини тезлаштиради ва барглари яшил рангда тўкила бошлайди.

Шунингдек препарат янги барглари ўсиб чиқишининг ҳам олдини олади, очилмаган кўсақларни табиий етилишини тезлаштиради ҳамда ҳосил сифатига зарар етказмайди. Натижа ўтган йилгидан ҳам зиёда бўлди. Ҳосилдорлик 55 центнерни ташкил этди.

ПОМИДОР КУЯСИ — БАРЧА ТАШВИШ УЯСИ

Жўраев Раҳимжон

Аҳолини йил давомида сарҳил меваю, полиз экинлари, сабзавот маҳсулотлари билан таъминлаш, қолаверса, мамлакат экспорт салоҳиятини оширишда иссиқхоналар муҳим аҳамиятга эга. Шу боис юртимизда ҳимояланган майдонлар аллақачон қишлоқ хўжалигининг асосий тармоқларидан бири бўлиб улғирди. Бир қарашда мазкур тармоқ фаолияти, уни ташкил этиш ишлари жуда оддийдек кўринади. Шунчаки, “ерга тўртта устун қадаб, устини целопан билан ёпиб қўйсам бўлди — иссиқхона тайёр” дея саёз ўйлайдиганлар ҳам топилади орамизда. Аммо бунинг ўзи бўлмастгиси, унда меҳнат қилиш, ҳосил етиштириш очиқ майдонга нисбатан кўпроқ эътибор ва меҳнат талаб қилинишини миришкорларимиз яхши билишади.

“ИФОДА” БИЛАН 100 ЦЕНТНЕР

Навоий вилояти Навбахор туманидаги “ЯНГИ ДАВР ЖИЛОСИ” фермер хўжалиги “Ифода” компанияси томонидан назоратга олиниб, шўдгордан бошлаб, то буғдой бошоқ туғиб, етилгунгача бўлган даврда озиклантирувчи, турли касаллик ва зараркунандаларга қарши препаратлар мунтазам равишда бериб борилди. Агрономларнинг керакли тавсия ва маслаҳатларига ўз вақтида амал қилинди. Шунинг учун бу йил галла ҳосили анча яхши, аниқроқ айтсак, 90 центнердан зиёд хирмон уйилди. Хўш, бундай натижага қандай эришилди?

Дастлаб, галланинг унувчанлигини ошириш, тупсонининг тўлиқлиги ҳамда ниҳоллар соғлом ўсишини таъминлаш мақсадида экишдан аввал бир тонна уруғлик донга 2 кг IFO SEED препарати билан ишлов берилди. Эрта боҳордан IFO PZN ўғитини гектарига 2 литрдан қўлланилди. Ундан кейинги суспензиялаш жараёнида IFO HUMATE PLYUS 500 грамм ва ЗЕРЕБРА АГРО гектарига 200 мл дан ишлов берилган. Ушбу препаратлар ўсимликнинг илдиз тизимини ривожлантириб, ердаги озукларни яхшироқ ўзлаштиришига ёрдам беради. Навбатдаги кимёвий ишлов бериш жараёни галла бошоққа кириб қолган пайтга тўғри келган. Чунки бу вақтда галлалар зарарли хасва, шира, трипс, шилимшиқ курт ва бошқа зараркунанда ҳашоротлар ўралашиб бошлаган бўлади. Уларга қарши ЭНТОЛУЧО 300 гр ва ВУКСАЛ МАКРОМИКС препарати гектарига

500 мл дан қўлланилган. Натижада бирорта зарарли ҳашорот зиён етказмаган.

— 90 центнер деяпмизу, лекин бунинг оғизда айтиш осон. Бунинг учун анча меҳнат, тинимсиз ҳаракат ва пухта агротехник тадбир олиб бориш керак, — дейди етакчи агроном Шукрулло Каримов. — Бу хўжалик билан мана шундай тадбирларни меъёрида олиб борганмиз. Шунинг учун кўзлаган мақсадимизга эришдик.

Дарвоқе, буғдой етиштиришда керакли агротехник тадбирлар, илғор технологияларга амал қилиш, бегона ўтлар, зараркунанда ва касалликларга қарши курашиш чора-тадбирларини ўтказиш ҳисобида 20 фоиздан 70 фоизгача ҳосил сақлаб қолинади. Септориоз, сариқ, қўнғир ва пая занг, уншўднинг ҳамда бошқа касалликларнинг зарари шунчалик жиддийки, у ёки бу турдаги касаллик ҳосилдорликнинг 30–35 фоиздан 100 фоизгача нобуд қилиши мумкин.

Биргина полиз экинлари, хусусан, помидор маҳсулотини олайлик. Иссиқхоналарда унинг кўчатлик давридан то мева туғиб, қизартиргунгача бўлган жараён анча машаққатли иш. Чунки помидор бошқа экинларга қараганда касалликка тез чалинувчан бўлади. Ниҳоллар гулга киргунга қадар баравж ривожланиб, бир-икки ҳосил нишонлари кўрсатгач, қурт тушиб, палаги қовжираб қилиши мумкин. Шунинг учун агротехник тадбирларни ўз вақтида ва сифатли олиб бориш талаб этилади. Навоий вилояти Навбахор туманидаги мазкур 3,5 гектарли “Хонзодабегим” МЧЖга қарашли иссиқхонада бундай чора-тадбирларнинг тўғри ташкил этилганини ҳосил нишонларидан ҳам билиш қийин эмас.

Иссиқхонада помидорнинг асосий қушандаси бўлган “тутто абсолюта” ҳашоротига қарши ҳам жиддий курашилган. Чунки бу зараркунанда ўсимликнинг турли босқичларида хусусан, кўчат босқичидан ҳосил етилиш пайтигача зарарлайди. Ўзбек тилида “помидор куяси” номини олган ушбу зараркунанда ососан помидор, картошка, бақлажон каби итүзумдош ўсимликлар билан озикланади. Қишлоғга кетмасдан қиш мавсумида иссиқхонада ривожланади. Унинг қуртлари барг ва поялар ичида мезофилл тўқималари билан озикланиб, тўқима ичида ўзига хос катта, турли шаклли ғовақларни ҳосил қилади. Битта баргга бир ёки бир нечта қуртлар учраши мумкин. Айрим пайтларда баргни тўлиқ зарарламасдан бошқа баргларга ҳам ўтиб кетиши кузатилади. Қуртлар яшил помидор меvasи ичига кириб олиши натижасида уларнинг ахлати ва турли касаллик туғдирувчи микроорганизмлар ҳисобида ўсимлик меvasи чирий бошлайди.

Кузатувларга кўра, ўсимликнинг кўчатлик даврида помидор куяси тушса, гуллаш давригача етмасдан зарарланган ўсимлик нобуд бўлади. Мева туғиш пайтидан бошлаб ўсимликнинг ҳосилдорлиги 60 фоизгача йўқолади, кучли зарарланган майдонлардаги экинлар эса бутунлай қуриб қолади. Бундай зараркунандага қарши Ифода компанияси ИНДОКСАМЕКТИН препаратини тавсия этади. Унга ПРОТЕКТ ёки СИЛВЕР қўшиб ишлатилса янада самаралироқ бўлади.

“ЎҒЗА ҚАНДАЛАСИ”ГА ҚАРШИ САМАРАЛИ КУРАШ ТИЗИМИ

Зараркунандалар борасида сўз борганда, “Ўғза қандаласи” тўғрисида алоҳида тўхталмиш жоиз. 2005 йилдан бошлаб бу ҳашорат мамлакатнинг жанубий ҳудуди **Сурхондарё вилоятидаги** далаларига мутассил ҳужум қилиб келмоқда. Бу йил ўғза қандаласи асосан вилоятнинг Музробод, Шеробод, Қизилқоғил ва

Жарқурган туманларида кенг тарқалиб, сезиларли зарар етказган. Фермер ва агроном-мутахассислар зарарланган далаларни синчковлик билан ўрганиб, зараркунандаларга қарши курашиш чора-тадбирларини амалга оширдилар, муаммоли даладаги ўғза қандаласига қарши ҳар томонлама ва пухта ўйлаб, иш тутилди. Алоҳида майдонларга гўза экилиб, уларни зараркунандалардан асраб — авайлаш борасида амалий тажриба синовлари ўтказилди. **“Ўзғракимийҳимоя” мутахассислари “Ифода” агрономлари** ва пахтакорлар билан биргаликда вазиятни чуқур ўрганиб, зараркунандаларга қарши курашишнинг тўлақонли тизимини яратишга мувафақ бўлдилар. Жорий йил натижаларига асосланган ҳолда, мониторинг ишларини тадрижий равишда олиб бориш учун махсус ишталар ҳам ташкил қилинди.

Хулоса ўрнида шўни айтиш мўмкин: мавжуд тажриба шундан далолат беради-ки, Ўғза қандаласи бу жиддий муаммо келтириб чиқарувчи зараркунанда бўлса-да, уларни йўқ қилишда фақатгина синалган услўблардан фойдаланиш керак. Ўз вақтида агротехник ишларнинг амалга оширилмаганлиги, жумладан далалар зараркунандалардан тозаланилмаса, ҳосилни интенсиф ривожлантириш ишлари амалга оширилмаса ва далалар вақтида суғорилмаса ҳосилдан кутилган натижа олинмасалигига олиб келади.

“ИФОДА” ПОЛИЗ ЭКИНЛАРИ ҲИМОЯСИДА

Маълумки, сабзавот ва полиз экинлари мамлакатимизнинг деярли барча ҳудудларида кенг миқёсда етиштирилади. Аммо бу йилги баҳорнинг серёғин келиши ушбу экин турларида турфа зараркунанда ва кассалликлар пайдо бўлишига олиб келди. Хусусан, картошкада фитофтороз, пиёзда переноспориоз, полиз экинларида фузариоз, илдиш чирши, уншудринг, занг каби касалликлар учраши кузатилди. Далаларимизда баҳорги ер ҳайдашдан бошлаб, дастлабки ниҳоллар униб чиқиши билан “Ифода” компанияси мутахассислари махсус режа асосида республикамиз бўйлаб мунтазам равишда туркум семинарлар ўтказиб бордилар. Агроном-энтومологлар ўсимликларни ҳимоя қилишда ва фойдали моддалар билан тўйинтиришда қўлланадиган юқори самарали кимёвий воситаларни етказиш ҳамда улардан тўғри фойдаланиш бўйича амалий таклиф ва тавсиялар бериб, жойларда маҳаллий фермерларнинг қўллаб муаммоларини ҳал қилишда елкадоў бўлдилар. Ана шундай кўчма мулоқотлардан бири Жиззах вилояти Бахмал туманида (фото) ўтказилди. Қатор фойдали маслаҳатлар сирасида жумладан, сабзи экинларида учрайдиган касалликлар профилактикаси ва бунда ишлатиладиган препаратларнинг хусусиятлари ҳамда уни қандай ишлатилиши ҳақида ҳам сўз борди. 2019 йил қилинган нисбатан илиқ келганидан ердаги зараркунандаларнинг яшаб қолгани сабабли полизларда ҳам турли хил касалликлар авж олишига олиб келди. Инчунун, агрономлар пайкалларда қовун пашшаси, сим қурти, колорадо қўнғизи, помидор куяси, яъни “тўта абсолют”, барг ўрар қуртлар, шира, трипс, картошка куяси, ўргимчаккана каби кушандаларга қарши тегишли препаратларни қўллаш муддатлари ва усуллари, профилактик ишлов тадбирлари юзасидан амалий тавсиялар бериб бордилар. Фермерлар олдида турган яна бир долзарб вазифа— майдонларга қишлоқ ҳўжалиги экинларини экишдан аввал дала чеккасини бегона ўтлардан тозалаш ҳамда касаллик ва зараркунандаларга қарши ер ва ниҳолларга профилактик ишлов беришни кечиктирмай амалга оширишлари мақсадга мувофиқ ҳисобланади.

ТРИПС ИССИҚХОНАЛАР КУШАНДАСИ

Зараркунанда трипслар иссиқхона боғдорчилиги соҳасида жиддий муаммо ҳисобланади. Улар осонлик билан қишлашади ва эрта мавсумданок ўсимликларга ҳужум бошлаши мўмкин. Трипсларнинг тўхумлари буйрак шаклида бўлиб, зараркунанда уларни барглар, гул баргчалари ва пояларнинг юмшоқ қисмларига қўяди.

Урғочи трипслар тўхумни қўйишдан аввал ўсимлик тўқимасида тешик ҳосил қилади. Қумурсқалар тўхумдан чиққач, шу заҳотиёқ ўсимлик тўқимасини кемира бошлайди. Шундан сўнг биринчи ёшдаги қумурсқа иккинчи ёшдаги қуртга айланади. Иккинчи босқич ёшидаги ҳашорат нисбатан каттароқ ва рангдор бўлади. Иккинчи ёш даврининг охирида у зумбакка айланиш учун одатда ерга тушади. Фумбакка айланиш даври ернинг табиий ёриқ қисмларида ёки пастки барг юзаларида содир бўлади. Препарат ва зумбаклар қанот куртаклари ривожланганлиги билан ажралиб туради. Катта ўлчамдаги трипслар эса тўлиқ шаклланган попукли қанотларга эга. Трипслар ўсимлик сирт тўқималарининг хужайраларини нобуд қилиб, уларнинг таркибига зарар етказиши ва атрофдаги тўқималарнинг ўлишига олиб келади. Ўсимликларда пайдо бўлган қумуш-қулранг доғлар ва ҳосилдаги қора нуқталар уларнинг мавжудлигидан далолат беради. Зараркунандалар шунингдек, вирус тарқатувчи ҳам ҳисобланади. Ҳайриятки, табиатдаги мавжуд мувозанат трипслар сонини бир қатор табиий кушандалар ёрдамида назорат қилиш имконини беради.

ПАЙКАЛЛАРНИНГ ПАЛАГИ СОҒЛОМ БЎЛАДИ

Отабек БЕГЛИЕВ мана 10 йилдирки, деҳқончилик билан шуғулланиб, аҳолига бир-биридан ширин, мазали полиз маҳсулотларини етиштириб келади. Унинг қарамовидаги 6 гектарли полиз майдонидаги қовунлар соғлом, йуриқ ва энг муҳими ҳосилдорлиги юқори. Қолаверса, бирорта бегона ўт бўйлаганини учратмайсиз. Бундан кўриниб турибдики, Отабек ака “Ифода” компанияси билан ҳамкорликни тўғри ва самарали йўлга қўйган.

Отабек БЕГЛИЕВ, деҳқон: Бу ерга май ойининг

ўрталарида қовун уруғини қадаганмиз. Униб чиқиб, гуллаш даврига келганда, кемирувчиларга қарши курашдик. Ундан кейин “Ифода” компаниясининг ХОСИЛИН, ВЛ-77 препаратларидан фойдаланиб, қовуннинг йуриқлашишига, ҳосилнинг кўпайишига эришдик.

Деҳқоннинг таъкидлашича, қовун етиштиришдаги энг муҳим жиҳат агротехник тадбирларни олиб боришдан ҳам кўра, экинларни турли касалликлардан ҳимоя қилиш, зараркунандаларга қарши курашиш экан. Чунки қовун ширали маҳсулот бўлганлиги учун унинг кушандалари бисёр. Масалан, кемирувчи тунлам, шира, ўргимчаккана, оққанот ва булар ичида энг хавфлиси қовун пашшасидир.

Маълумотларга кўра, авваллари бу кушанда бизда бўлмаган. Дастлаб 2001 йилда Хоразм, Қорақалпоғистоннинг айрим ҳудудларида

Туркменистондан учиб келган. Сўнгра, 2007-2009 йилларда Бухоро, Жиззах, Сирдарё ҳамда 2011-2014 йилларда Қашқадарё ва Сурхондарё воҳасида, шунингдек Фарғона водийсида ҳам кенг тарқалган.

“Қовун пашшаси” қовуннинг энди гуллаб найчалаши билан унинг пўстини тешиб, ичига тухум қўяди. Қуёш нури тушиши натижасида улардан қуртлар чиқиб, туганакнинг уруғи жойлашган ўртасига қараб секин сурилади. Қовун то ширага кириб, пишиб етилгунгача унинг ичида озикланиб, ривожланиб боради.

“Фумбак”ка ўтиш жараёнида қовун ичидан тешиб чиқади ва маҳсулотни зарарлайди. Натижада эса қовун истеъмолга яроқсиз бўлиб қолади. Маълумотларга кўра, ушбу зараркунанда 100 фоизгача ҳосилни нобуд қилиши мумкин экан.

Ғофур КИЧКЕНЕКОВ, агроном: Шунинг учун “қовун пашшаси” тухум қўйишни бошлаши билан биринчи навбатда “AGROFOS-D” сўнгра, “ИНДОКСАМИКТИН”, “ДЕЛТАСИС”, “ПРОТЕКТ” препаратларини навбатма-навбат ҳар 12-15 кунда қўллаб туриш шарт. Дорилашни кечки салқинда амалга ошириб, қовун пашшасига қарши “АГРОФОС ЭКСТРА” препаратидан 10 литр сувга 15 грамм, “СИЛВЕР”ни 10 грамм қўшиб қўллаш

яхши самара беради. Шира трипсга қарши “ЭНТОЛУЧО” ёки “ЭНТОСПИЛАН” препаратларидан фойдаланиш мақсадга мувофиқ бўлади. Ўргимчакканага нисбатан эса “СПИРАМЕКТИН” ёки “АКАРАГОЛД” қўллаш тавсия қилинади.

Бундан ташқари қовунда “ун шудринг”, халқ тили билан айтганда, “оқ палак” касаллиги кўп учрайди. У экинни ҳолсизлантириб, палагини қуришигача олиб келиши мумкин. Бунга қарши “КРЕЗОКСИН”, “ФЛУСИЛ” ҳамда “ЭНТОЛИКУР” кимевий воситалари мавжуд бўлиб, ушбу препаратларни навбатма-навбат алмашлаб ишлов бериш яхши самара беради.

Ғофур КИЧКЕНЕКОВ, агроном: Зараркунанда ва касалликларга қарши курашиш билан бир қаторда қовунга макро ва микро элементлардан иборат “IFO PZN” ва “ҲОСИЛИН” препаратларини албатта қўллашимиз керак.

ШОНА – БЎЛАЖАК ҲОСИЛ НИШОНАСИ

Ғўзада ҳосил туғиш даври бошланган кунларда аксарият парваришланаётган пахта майдонларида шона тўкилиб, ҳосил ташлаш ҳолатлари кузатилади. Бунда мутахассислар бир нечта омилларни сабаб қилиб кўрсатишади. Хусусан, ҳавонинг ҳаддан зиёд исиб кетиши биринчи фактор бўлса, ғўза ўз вақтида сув ичмагани ёки чанқаб турган далага ҳаддан ташқари кўп намлик қўйилиши иккинчи сабаб ҳисобланади. Шунингдек, ниҳолнинг яхши озиклантирилмагани, керакли минерал ўғитларнинг ўз вақтида ва етарлича берилмагани ҳам яна бир омил.

— Шона тўкилишининг олдини олиш асосан, агротехник ҳолатларга кўпроқ боғлиқ бўлади. Яъни, чанқатмасдан вақтида сув қўйиш, иккинчиси ўта чанқаб кетган майдонларга бостириб сув қўймаслик ёки меъёридан ортиқча суткалаб сув оқизмаслик. Бундан ташқари баргидан макро ва микро элементларни қўллаш, яъни, аксарият ҳосилга ётганда бу кўпроқ керак бўлади. Таъминлаш учун тупроқдан берилган озуккага қўриқмаган ҳолатда тўкаётган бўлса, макро ва микро элементлар бор таркибли суспензиялар бериш, шоналарни нобуд бўлиб тўкилишидан сақлайди.

Мутахассисларнинг фикрича, ғўза ҳосилга киргандан сўнг макро ва микро элементларга бўлган эҳтиёжи ортади. Бу даврда керакли ўғитлар вақтида берилмаса, сувориш тартиби нотўғри бажариб қўйилса, умуман, агротехник тадбирлар ўз ўрнида қўлланилмаса, ғўза ўғитларни яхши ҳазм қилолмайди ва натижада ўзига

ортиқча деб ҳисоблаган шона элементларини, ҳаттоки, туғунча бўлиб қолган шона гулларини ҳам ташлаб юбориш ҳолатлари учраб туради.

Икромжон ЖЎРАЕВ, етакчи агроном: — Бундай ҳолатларда макро ва микро элементлар ғўза баргидан бериладиган бўлса айни муддаодир. Масалан, БИГУС ва ВУКСАЛ препаратларини гектарида 0.5 литрдан берилса, уларнинг таркибидаги макро-микро элементлар, айниқса руҳ моддасига бўлган талаби қондирилади. Бундан ташқари IFO PZN, POTEK каби органик ўғитлардан ҳам фойдаланиш шона тўкилмаслигининг ҳавфини бартараф этади.

ЎРГИМЧАК КАНА

БАРЧА ЭКИНЛАР КУШАНДАСИ

Ўргимчаккана бутун дунё бўйлаб кўплаб экинларга таъсир қилади. Уларнинг фаол репродуктив салоҳияти ўсимликларни қисқа вақтда нобуд қилиш кучига эга. Вояга етган ўргимчакканалар қизил, тўқ сариқ, яшил ёки жигарранг бўлиши мумкин. Эркак ва урғочи ўргимчакканалар одатда иккита катта қора доғли бўлади. Шу сабаб улар “икки доғли ўргимчак кана” деб номланади. Ўргимчакканалар ўсимлик тўқималари ва ўсимлик шарбати билан озиқланиб, ниҳолларга зарар етказишади. Улар, асосан, хужайраларнинг таркибини сўриб олиш учун баргнинг пастки қисмида пайдо бўлади. Бунда ўлик хужайралар сарғайиб қолади. Зарар тобора ортган сари бутун барглар сарғаяди ва охир оқибат ўсимлик нобуд бўлишига олиб келади.

Нимфалар ва катталари ҳам ўргимчак тўрини тўқий бошлайди ва ниҳоллар улар тўқилган билан қопланиши мумкин. Улар жуфтлик асосида ва якка тартибда ҳам урчиши мумкин. Тухумлар баргларнинг пастки қисмида қўйилган бўлади. Тухумдан чиққан личинкалар иккита кўчак қизил кўзлар бўлиб, деярли рангсиз. Улар овқатланишни бошлаганлариданоқ яшил, жигаранг ёки сариқ рангга айланади. Икки қара доғлар тананинг ўртасида шаклланиб боради. Керакли озиқани олгандан сўнг, улар нофаол протонемаларга айланади.

Шундан сўнг навбатдаги озиқлантириш ва дам олиш даври бошланиб, бу эса туллашга олиб келади. Натижада нимфа ривожланишининг 2-чи босқичи, яъни Дейтонимфа пайдо бўлади. Кейинги туллашдан кейин эса катта кана пайдо бўлади. Ҳар бир туллашдан сўнг ўргимчаккана терисини тўқиб ташлайди. Катта каналарнинг ранги кўпинча улар етилиб чиққан экин турига боғлиқ бўлади. Кимёвий моддаларни сурункали ишлатиш натижасида ўргимчак каналарда пестицидларга нисбатан маълум иммунитет шаклланишига сабаб бўлмоқда.

ОЛМА-Ю АНОРИНГА БАЛЛИ!

Тошкент вилоятининг Пискент туманидаги “Примо Верде” МЧЖга қарашли 52 гектарли боғ жойлашган ҳудуд бир пайтлар қаровсиз, ёввойи ўтларга тўла тошлоқ жой бўлган. Аммо жамият раҳбари Равшан ака Жалиловнинг тадбиркорлиги, омилкорлиги сабаб эндиликда файзли боғ яратилди.

Олмалар зарқ пишган боғни айлана туриб шу нарсага гувоҳ бўлдики, дарахтлардаги бирорта мева зарарланмаган, баргларда касаллик аломатлари кўзга ташланмайди, айниқса, олманинг асосий кушандаси бўлган олма қуртига қарши самарали курашилгани шундоққина билиниб турибди. Бунга қарши эрта баҳорда олма гуллаб 60–70 фоиз чангланиб бўлгандан кейин “АГРОФОС-Д” препаратидан гектарига 1.5 литрдан ҳар 10–12 кун оралатиб мунтазам ишлов берилган. Шунингдек, “ДЕЛТАСИС”, “ПРОТЕКТ”, ҳамда “ИНДОКСАМЕКТИН” кимёвий воситаларидан алмашлаб қўлланганлиги ҳам яхши натижа берган. Қуртдан асар ҳам қолмади.

Равшан ЖАЛИЛОВ, “Примо Верде” МЧЖ раҳбари: “Ифода” компаниясининг “Дуэт экстра”, “БИ 58” препаратларидан фойдаланиб, яхши самара топдик. Чунки бу препаратлар зараркунандаларга қарши комплекс равишда таъсир этиш хусусиятига эга. Ҳамкорлигимиз натижасида боғдан олаётган ҳосилимиз йилдан йилга ошиб бормоқда. Мисол учун 2018 йилда 130 тонна олма етиштирилган бўлса, бу йилги ялпи ҳосилимиз икки баробарга кўп бўлди. Бундан ташқари олмада бўладиган бошқа, масалан, барг зараркунандалари бор. Булар шира, ўргимчаккана, гирдак куяси ёки бўлмаса, касалликлардан “оидиум” касаллиги яхшигина зиён етказишади. Мана шу касаллик ҳамда ҳашоротларга ҳам ўз навбатида вақти-вақти билан кураш олиб борилган. Очигини айтсак, боғдаги олмаларга ҳавасимиз келди. Бундай ширин ва мазали мевалар маҳаллий бозорларимиздан ортмаслиги аниқ, бироқ, Равшан ака ҳосилни янада ошириб келгусида хорижда экспорт қилиш мақсади борлигини таъкидлади. Албатта, бунда Ифода компанияси яқиндан ёрдам бериши шубҳасиз.

Алишер МАМАТВАЛИЕВ
агроном

XALQARO HAMKORLIK DOIRASIDA

9–11 сентябр кунлари пойтахтимизда “Тошкент глобал тўқимачилик кунлари- 2019” доирасида 8- Осиё пахтачилиги тадқиқот ва тараққиёт тармогининг йиғилиши бўлиб ўтди.

Пахта бўйича халқаро маслаҳат қўмитаси етакчилигида ўтказилган мазкур йиғилишда дунёнинг қатор давлатларидан, жумладан, АҚШ, Ҳиндистон, Покистон ва Хитойдан етакчи олим-экспертлар иштирок этишди.

Анжуманда соҳадаги энг илғор ютуқлар ҳақида маълумот берилар экан, унда айнан пахтани минтақа давлатлари шароитида энг кам зарар билан етиштириш, био-пахта, уруғчилик ва селекция, ҳамда суғориш системаларининг назарий-амалий аҳамиятига эътибор қаратилди.

Анжуманнинг асосий мавзуси ишлаб чиқариш, ишлов бериш ва соҳадаги замонавий тажрибаларига бағишланиб, пахтачилигида жорий этилаётган янгилик ва илғор тажрибаларни ўрганиш ҳамда кенг амалиётга татбиқ этишдан иборат бўлди.

Сўнгги ўн беш йил ичида мамлакатимиз пахтачилигида молекуляр генетика бўйича йирик илмий-амалий тадқиқотлар амалга оширилди. Хусусан, Ўзбекистон пахтачилиги ўзининг хилма-хил изланишлар намуналари ва самарали навларни яратиш борасида дунёда етакчилик қилиб келмоқда. Ушбу жараёнларда

«IFODA AGRO KIMYO NIHOYA»

компанияси ҳам сўнгги йилларда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштирувчи деҳқон ва фермер хўжаликларини ҳамда соҳага дахлдор бошқа корхоналарга ўсимликларни зараркунанда, касаллик ва бегона ўтлардан ҳимоя қилишда амалий жиҳатдан кўмаклашиб келмоқда. Халқаро анжуманда «IFODA» компанияси вакиллари ҳам қатнашиб, пахтадан юқори ҳосил олиш учун, ёўза зараркунандаларига қарши курашиш борасидаги эришилган натижалар ҳақида батафсил маълумот беришди.

ФЕРМЕРЛАР МУВАФФАҚИЯТГА ЭРИШИШЛАРИ УЧУН ЎЗ ҲИССАМИЗНИ ҚЎШИШГА ТАЙЁРМИЗ!

ИФОДА ЖУРНАЛИ 2 ОЙДА БИР МАРТА ЧОП ЭТИЛАДИ.

Ушбу журнални Сизлар учун тайёрладик. Ифода журналида фермерлар учун муҳим бўлган мутахассислар фикрлари, илмий изланишлар, Ўзбекистон қишлоқ хўжалигидан янгиликлар, Ифода компаниясининг маҳсулотлари ҳақида Сизларга маълумотлар берамиз.

Илгор деҳқонларимиз билан кўришиб, улар ҳақида мақрлалар ёзамиз, репортажлар қиламиз, фермерларимизнинг ютуқларини бутун Республика бўйлаб муштарийларимизга етказамиз.

Энг қисқа муддатларда Сизлар билан дийдор кўришамиз деган умиддамиз! Бизни кузатиб боринг!

ИФОДА МЕДИА ФЕРМЕРЛАРИМИЗ УЧУН ВИДЕО РОЛИКЛАРИ ТАЙЁРЛАМОҚДА.

Ифода Медиа қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришда доим фермерларимизнинг ёнида улар билан биргалликда бўлади. Фермерларнинг юқори технологиялардан янада самарали фойдаланишлари учун таълим видеоларини тайёрлайдилар. Бугдой, пахта, боғдорчилик, иссиқхона, лимон етиштириш бўйича видео роликлари тайёрлаб, ушбу роликларни Телеграмм, Ютуб ва бошқа интернет саҳифаларига жойлаштирамиз. Фермерларимиз бу видео роликларини томоша қилиб, янги билим ва технологияларни ўрганадилар.

Ифода компанияси фермерларга хизмат кўрсатиш сифатини кучайтириш бўйича йиғилиш ўтказди.

Ифода компаниясида янги мавсумда фермерларга янада яхши хизмат кўрсатиш бўйича компания бош директори Қодирбек Мирзамахмудов бошчилигида йиғилиш ўтказилди. Бош директор Қодирбек Мирзамахмудов: “2019 йил мавсумида маҳсулот етиштиришда кузатилган муаммоларни ечиш бўйича компания агрономлари билан ишляпмиз. Фермерларнинг янада юқори ҳосил олишлари бўйича шугулланяпмиз.

Ифода маҳсулотларини фермерларимизга яхши тушунтириш ва самарали қўлланиши бўйича билим берувчи дастурлар тайёрляпмиз. Янги мавсумда компания сифатида тайёрмиз. 2019–2020 мавсумида қилишимиз лозим бўлган ишларни режалаштирмақдамиз. Бу мавсумда амалга оширган ишларимизнинг самараларини фермерларимизга кўрсатиш, тушунтириш ва уларга етказиб бериш бўйича Ифода Медиа жамоаси фаол иш олиб бормоқда”.

ТЎҒРИ ТАНЛОВ БАРАКАЛИ ҲОСИЛ ДЕМАКДИР

“ТИЛЛАБОЕВ ҲОСИЛ МЎЛ” фермер хўжалиги раҳбари
Аъзамжон НУРМИРЗАЕВ:

“Ифода компанияси маҳсулотларини қўллаб мўл ҳосил етиштирдим”

Аъзамжон НУРМИРЗАЕВ

Андижон вилояти Избосган тумани “ТИЛЛАБОЕВ ҲОСИЛ МЎЛ” фермер хўжалиги йил бошидан Ифода компанияси билан ҳамкорлик қилиб, турли кассаллик ва зараркундаларга қарши курашди. Айниқса, вўза майдонларида кўп учрайдиган шира, трипс, ўргимчаккана ва кўсак куртига қарши мунтазам ишлов олиб борди. Шунингдек, озиклантирувчи маҳсулотлардан ҳам ўз меъёрида бериб борди. Айниқса, ерга чигит қадашдан олдин IFO SEED препараты билан ишлов берилгани урувнинг тўлиқ униб чиқиши, дуркун ривожланиши, турли салбий омиллар ва бу йил келган ноқулай иқлим шароитига чидамлилигини оширди. Натижада эса, хўжаликнинг мазкур пахта даласидан оз эмас кўп эмас 40 центнердан ҳосил олинди.

– Анча йиллардан бери фермерлик қилиб келаман, — дейди “ТИЛЛАБОЕВ ҲОСИЛ МЎЛ” фермер хўжалиги раҳбари Аъзамжон НУРМИРЗАЕВ. — Тажрибамдан келиб чиқиб айтишим мумкинки, деҳқончиликдаги энг муҳим омил керакли агротехникани ўз вақтида қўллаш ва бериладиган озуканинг меъёрига аҳамият бериш. Бунда албатта тўғри танлов ҳам муҳим ҳисобланади. Мана бир неча йиллардан бери Ифода компаниясининг препаратларини мунтазам ишлатиб келаятган бўлсак, ҳали юзимиз ерга қарагани йўқ. Аксинча, яхши натижаларга эришиб келаяпмиз.

Аъзамжон аканинг таъкидлашича, компаниянинг IFO AMINOMAX ва IFO KALIFOS кимёвий воситалари вўзага яхши таъсир кўрсатган. Бу препаратлар кўсакни тезроқ етилтириб, эрта очилишини таъминлаган. Шунингдек, чигитни ҳам яхшироқ тўлдиршига хизмат қилган. Бу эса пахтани тарози босадиган қилишга ёрдам беради.

ЛОЛАХОН МУРОТОВА

ЎЗБЕКИСТОН ҚАҲРАМОНИ

Лолахон Муротова... Наздимизда, у ҳақдаги барча таъриф-у тавсиф айтиб бўлингандек... Фаргоналик миришкор, ер илмининг академиги, камтарлик ва оддийлик тимсоли, оддий ўзбек аёлининг метин иродаси намунаси, давримиз афсонаси, қатор орденлар соҳибаси, ва ниҳоят, Ўзбекистон Қаҳрамони... Йўқ, барибир — зуваласи меҳнатда қорилган, либоси — сабр, маслаги — шукрона бўлган бу аёлнинг тўлиқ таърифини келтира олмадик. Нимадир етмаяпти. Қалам ожиз. Умрида пардоз нелигини билмаган, кўз очиб кўргани — даласини бир зум кўрмаса соғиниб қоладиган, ерга қадаган экинини — у гўза бўладими, буёдойми, худди боласидек эркалаган, ҳар тонг субҳи содиқда уйғониб, замин билан бамисли одамдек тиллашиб ўтирадиган одам кам келади.

“МЎЛ ҲОСИЛ УЧУН “ИФОДА”ДАН МИННАТДОРМАН”

...Лолахон Муротова оддийгина деҳқон оиласида иккинчи фарзанд эди. Мактаб ўқувчилик чоғларидаёқ, дам отаси, дам онаси билан далага чиқар, ерни экишга тайёрлашдан пахта териб олингунга қадар уларнинг ёнидан жилмас,

суяги заҳмат билан қотиб, танглайи меҳнат билан кўтарилган эди. Отаси Неъматжон ака хўжаликда муҳандис бўлгани учунми, ундаям техникага иштиёқ пайдо бўлган, ҳали у, ҳали бу тракторни ҳайдаб кўрарди. “Ҳай, қиз болага механизаторликни ким кўйибди, оғир юмуш у”, деган насиҳатларга қулоқ солмади. Мактабни тугаллабоқ механизаторликка ўқиди.

— Илк бор тракторга ўтиргананда қўлларим қалтираган. Бирор кўчатга зарар етказиб қўймай деб оҳиста ҳайдаганман. Кейин отам кабинага чиқиб, ёнимга ўтирган, — деб эслайди у. — “Техникани бўйсундириш ўзингга бўлган ишончга боғлиқ, энди асло иккиланма”, деган эди отам ўшанда. Шу-шу, мен бошқармаган қишлоқ хўжалиги техникаси қолмади ҳисоб. Экдим, ишлов бердим, пахта тердим, ер ҳайдадим...

Мундоқ ўйлаб қарасангиз, опанинг меҳнат фаолияти — бахтини деҳқончиликдан топганларникидан унчалик фарқ қилмайди. У чин ҳаёт дорилфунунини адо этди. Тракторчи, ишчи, механик, табелчи, бригадир, бўлим бошлиғи, хўжалик раиси бўлди. Марказий Фарғонанинг чўл-дашт ерларида пахта, валла етиштиришда озмунча тер тўкмади опа. Фермерликда эса ўзига хос тажриба ва маҳорат мактаби яратди.

Дангал айтганда, Л. Муротова эришаётган натижаларининг энг асосий боиси — албатта, унинг тинимсиз меҳнати, шижоати, фидоийлиги. Бошқа томондан эса, унинг ишининг кўзини билгани — ерга ишлов беришдан тортиб, экиш, парваришlash, суғориш, кимёвий ўғитларни ўз вақтида қўллашни ҳам ўз ўрнида бажарганида, десак бўлади. Хабарингиз бор, шу йил айниқса, пахтачиликда осон кечгани йўқ. Лолахон опанинг ўз таъбири билан айтганда, кеч баҳордаги шамол-у бўронлар унинг эккан нозиккина вўзаларини уриб кетишига бир баҳя қолган эди. Аммо умид шами ўчиб қолай деганда, опанинг жонига “Ифода” компаниясининг кимёвий ўғитлари оро кирган. Ўша ҳолатни опанинг ўзи шундоқ эслайди:

- Ўшанда апрель ойи эди. Аввал шамол, кейин тўфон билан шунақа ёмғир келдики, ҳатто дарахларни учуриб кетай, дерди. “Эй, худойим, бизнинг, шу ерда меҳнат қилаётган аёлларнинг ризқини ўзинг асрагин, деб нола қиламан, денг. Йўқ, ҳартугул Яратганнинг ўзи асрайман, деса ҳеч гап эмас экан. Одамнинг кипригичалик, қилдек нозиқ гўза новдалари қолганди ўшанда. Уларга эса — “Ифода” компаниясининг зарур препаратларини, ўз вақтида, уларнинг мутахассислари билан келишган ҳолда қўлладик. Мана, натижасини кўриб турибсиз...

Шу-шу, Фарвонанинг Тўмариси ҳамда “Ифода” компанияси яқин ҳамкорларга айланишди: валла етиштиришда ҳам, пахтада ҳам. Дарвоқе, компания раҳбарияти Лолахон Муротовани Ўзбекистоннинг энг

олий мукофотиغا сазовор бўлгани муносабати билан қутлашга борганида ҳам, опанинг жонсарақ кўзлари ўзининг жонажон даласига боқверди. Сухбатни далада давом эттирдик.

Очили, одам — опа билан суҳбатлашиб тўймайди. Унинг — бошроғда айтганимиздек, пардоз-андоз нелигини кўрмаган, аммо нузли чехрасига, меҳнатдан қадоқ бўлган қўлларига боқиб, минбарларга интилмаган, “катта”ларга хушомад қилмаган руҳи-равонига назар ташлаб, бир нарсага амин бўласан. Уям бўлса — одамзот бирор нарсага чин дилдан ихлос қўйса, таъмасиз меҳнат қилаверса, ўша меҳнатнинг ўзи одамзотни юксакка кўтаравераркан. Сухбат поёнида опага, “Нега ақалли зирак тақмайсиз?”, дея ҳазиллашамиз.

— **Тақаман, десам, тилла зиракларим, узукларим кўп. Онамдан ҳам кўп ёдгорлик қолган. Аммо мен у тақинчоқларни даладаги экинларимга “қадайман”. Ана ўшалар мендан “миннатдор” бўлиб, ҳосилни аямайди мендан. Бу йил галланинг ўзидан ўртача ҳосилдорлик 80 центнердан ошди. Соф фойдадан яна 3 та техника сотиб олдик. Фермер хўжалиги ҳисобига қолган дондан 274 тоннасини ишчиларимизга тарқатдик. Бу ахир — элнинг, кўпчиликнинг ризқи-да, укам...**

Опанинг даласидан қайтаётганимизда, бизнинг ҳам, “Ифода” компанияси раҳбариятининг ҳам — кўнглида ажиб бир илиқлик қолди. Сўз билан таърифлаб бўлмайдиган, фараҳбахш бир илиқлик...

Комилжон ШАМСИДДИНОВ

FOSETAL

Фунгицид

Калмараз, кўнғир доғланиш, шафтолидаги барг бужмалоқланиши ва клястероспориоз касалликларига қарши қўлланилади.

Таъсир этувчи моддаси:
Алюминий фосетил 80%

Қўлланиши:
Ушбу препарат юқори ва сифатли ҳосил олишда муҳимаҳамият касбэтади. Олмадаги калмараз, кўнғир доғланиш; шафтолидаги барг бужмалоқланиши ва клястероспориоз касалликларига қарши юқори самара берувчи фунгицид.

“ИФОДА”НИНГ ЙИРИК САНОАТ МАЖМУИ

Ўзбекистон иқтисодиётининг муҳим бўлини бўлган аграр соҳасини ривожлантириш, ҳосилдорлик ва ундан келадиган даромадни ошириш бугун ҳар қачонгидан долзарб ва айна пайтда мураккаб вазифа! Чунки биз қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари экспортини оширмақчимиз, уларни хорижники билан рақобатга кириша оладиган даражага олиб чиқмақчимиз. Бунинг учун кетмон кўтариб фақат далада меҳнат қилишнинг ўзи камлик қилади. Соҳага ақл, илм билан ёндошиш талаб этилади. Аслида ўзбек деҳқончилик меҳнаткаш, тупроқни севадиган, бир қарич ери бўлса чўп суқиб кўкартиришга ошиқадиган заҳматкаш йўқ, оламда. “Ифода” компанияси фаолиятини деҳқонларнинг ана шу

ҳалол меҳнатини юзага чиқариш, оғирини енгил, мушкулни осон қилишга қаратилган десак муболава бўлмайди.

Ҳар қандай маҳсулотнинг сифати табиийки унинг таркибидagi хом-ашёга бевосита боғлиқ. Шунинг учун ҳам биз компания фаолияти билан танишувни хом-ашёлар сақланадиган омбордан бошладик. Маълум бўлишича, ҳозирда корхонада хом-ашёни маҳаллийлаштириш бўйича жадал савб-ҳаракатлар олиб борилмоқда. Чунки бу завод учун муҳим фактор ҳисобланади. Бугунга келиб, унинг 30–35% ўзлаштирилган ва бў кўрсаткич ошиб бормоқда.

“Ифода” заводи ҳақида гап кетганда, шунини алоҳида таъкидлаш жоизки, ушбу йирик ва замонавий корхона ўз моҳиятига кўра, энг илғор ва инновацион технологияга эга бўлган, ишлаб чиқариш ва технологик жараёнлар мукамал тарзда пухта ўйланган ягона илмий-амалий мажмуа ҳисобланади. Марказий Осиёда ягона бўлган мазкур завод ўзида нафақат ишлаб чиқаришни, балки энг сўнгги авлодга мансуб жиҳозлар ва ускуналар билан қуролланаган илмий лабораторияга, қатор илмий текшириш институтлари ва олий ўқув юртлиари, жойлардаги агроном-энтмологлар, ҳамда хорижлик ва маҳаллий хом ашё таъминотчилари, деҳқон фермер хўжаликлари ва агрокластерларидан ташкил топган истеъмолчилар доираси, мамлакат бўйлаб 100 яқин савдо дўконлари билан чамбарчас ҳамкорликда куну-тун фаолият олиб борувчи амалий шерикчилик тизмолини муҳасам этган.

Заводда 5 хилдаги препаратив шаклидаги маҳсулотларни турли кўриниш ва ҳажмларда керакли миқдорларда тайёрлаш имкони мавжуд. Улар истеъмолчилар талаби, эҳтиёжи, иқлим ва тупроқ шароитлари, экин турлари, ва бошқа қатор шартларга роия этган ҳолда ишлаб чиқарилади.

Лекин деҳқон ва фермерлар шу пайтгача хорижнинг машҳур Дюпонт, Басф, Байер, Ариста каби компаниялари маҳсулотларидан фойдаланиб келишган.

“Ифода” компаниясининг устун жиҳатларидан яна бири, у ўз миқдорларига фақатгина маҳсулот етказиб бериш билан шугулланмайди, аксинча деҳқон ва фермерлар билан бирга елкама-елка туриб ўсимликларни ҳимоя қилиш жараёнида бевосита иштирок этади, препаратларни тўғри қўллаш бўйича назорий ва амалий маслаҳатлар беради. Бу эса “Биргаликда етиштирамиз” деган шioriининг амалий ифодаси десак муболава бўлмайди.

Завод фаолияти билан танишар эканмиз, бу ерда ходимлар учун барча қулай шароитлар яратилганига гувоҳ бўлдик. Корхона раҳбарларининг айтишларича, муваффақиятли лойиҳаларни бахтли ходимлар амалга оширади. Шунинг учун масаланинг бу томонини ҳам назардан четда қолдирмаслик зарур. Шу ўринда завод қошидаги лаборатория ҳақида. Ушбу бўлим шунчаки илмий текшириш шўъбаси эмас, балки ишлаб чиқарилаётган препаратларнинг самарадорлиги, улардан фойдаланилган экин майдонларидаги ўсимликлар, ниҳоллар, ер таркиби ва ҳолати, тупроқдаги фойдали ёхуд зарарли моддалар миқдори, уларнинг атроф-муҳитга таъсири каби параметрларни мукамал ускуналар ёрдамида текшириб, зарурий чораларни кўриш учун тегишли тезкор тавсиялар берадиган мустақил бўлинма ҳисобланади. Заводда 3 та Илмий текшириш институтлари олимлари билан яқин ҳамкорликда ўсимликлар агрокимё химоясини таъминлаш борасида илмий текшириш услубияти яратилган булиб, бундан ташқари қатор олий ўқув юртлиари билан кадрлар тайёрлаш борасида алоҳида тизим жорий этилган. Унга кўра ихтисосли факультет ва олийгоҳларда махсус фан йўналишлари ва мутахассисликлари ташкил этилиб, яқин келажакда юқори малакали кадрлар танқислиги муаммоси барҳам топади.

Компания 2014 йилда бошқарувнинг сифат тизимига ўтган бўлиб, ИСО 9001 халқаро мувофиқлик сертификатига эга. Бугунги кунда компания маҳсулотлари бир неча хориж, хусусан марказий осие мамлакатларида рўйхатдан ўтказилмоқда. Бу эса яқин келажакда тайёр маҳсулотларни экспортга чиқариш имконияти яратилишидан дарак беради. Бундан ташқари айна вақтда ишлаб чиқариш тизимини экология бўйича қўнунчилик талабларига мослаштириш юзасидан жадал ҳаракатлар ҳам олиб борилмоқда.

Қодирбек МИРЗАМАҲМУДОВ,
Бош директор:

Компаниямиз ўз фаолиятини 2003 йилда бошлаган. Ўша вақтларда ўсимликларни ҳимоя қилиш соҳаси унчалик ривожланмаган эди. Ифода компанияси айнан шу йўналишни ривожлантириш, деҳқонларга ёрдам бериш борасида астойдил бел боғлаб иш олиб борди. Аввалига Европа давлатларидан тайёр маҳсулотлар олиб келиб, фермер хўжалиқларига етказиб бердик, улардан тўғри фойдаланиш бўйича кўплаб тарғибот ишларини олиб бордик. Ўтган йиллар давомида талайгина тажриба орттирдик. Эдиликда мамлакат бўйлаб 100 дан ортиқ филиалларимиз, дўконларимиз мавжуд. 2015 йилга келиб эса Наманган вилоятида ўз препаратларимизни ишлаб чиқаришни йўлга қўйдик. Ҳозирда заводимиз йилига 10 минг тоннага яқин пестицидлар ҳамда 100 минг тоннадан ортиқ турли кўринишдаги минерал ўғитлар ишлаб чиқариш қувватига эга.

Фазлиддин Ибрагимов:

Агар ўсимлик учун керакли бўлган препаратни ўз вақтида етказиб бермасангиз, зараркунандалар тезда тарқаб авж олиб кетиши, қисқа муддатда катта майдонларда экинларга зарар етказиши мумкин. Маҳсулотларимизни ўзимизда ишлаб чиқарилишининг афзалликларидан бири ҳам айнан шундаки, биз қисқа муддатда, етарли миқдорда деҳқонларимизга зарур бўлган препаратни етказиб берамиз. Қишлоқ хўжалиги экинларини зараркунада, касаллик ва бегона ўтлардан ҳимоя қилиш учун 100 фоиз маҳсулотларимиз етарли. Ҳозирда заводимизда 70 дан ортиқ маҳсулот тайёрланаётган бўлса, излашларимиз натижасида буни янада кўпайтирмақчимиз. Жаҳон тажрибасида барча препаратлар маълум бир формуляция асосида ишлаб чиқарилади. Демак, уларнинг таркибидаги таъсир этувчи моддаси энг муҳим ҳисобланади. Биз асосан, италиялик ҳамкорларимиз билан биргаликда улар тавсия қилган формуляция асосида ишлаб чиқаришни ташкил қилганмиз. Шу сабаб препаратларимиз ҳеч қайси кўрсаткичи жиҳатидан импорт қилинаётган маҳсулотлардан қолишмайди. Бунга деҳқонларимиз, миждларимиз ҳам амин бўлишган. Нарх масаласига келсак, бугунги кунда бозорда “Дюпон” деймизми ёки бошқа фирмаларнинг маҳсулотлари билан нарх жиҳатдан бемалол рақобат қила оламиз. Қолаверса, маҳсулотларимизни экспорт қилиш бўйича ҳам кенг кўламли ишлар олиб борилмоқда.

Жавад Хусейни — “Rooyesh” agro klinika” агрономи (Эрон) — Мана 3 йилдан буён Ўзбекистонда деҳқончилик соҳасида агротехник хизматларни кўрсатиш билан шуғулланиб келамиз. Биз асосан иссиқхоналарда етиштирилаётган экинлар, ўсимликлар муҳофазаси, уларнинг сифатини ошириш ва ҳосилни кўпайтиришга қаратилган фаолият олиб борамиз. Фаолиятимиз давомида шу вақтгача хорижий компания препаратлари, дори воситаларидан фойдаланганмиз. Лекин яқиндан бошлаб, “Ифода билан ҳамкорликни йўлга қўйдик. Бу бежиз эмас, чунки унинг препаратлари ҳақиқатдан сифати бўйича хорижникидан асло қолишмайди. Нархи эса 5–10 баробар арзон. Ҳозирда памидор, бодринг етиштиришда фақат “Ифода” дориларини қўллаяпмиз. Натижа эса, аъло. Компаниянинг яна бир қулай тарафи, ўз маҳсулотларини қисқа муддатларда етказиб беради. Яъни, сервис хизмати яхши йўлга қўйилган. Ана шуларни ҳисобга олган ҳолда, биз бундан буён фақат шу компания билан ишлашни мақсад қилиб қўйдик.

Рихсиёлат Каримов
Лаборатория мутахассиси:

Ифода компаниясида бугунги кунда 5 хил линиядан иборат бўлган пестицидлар ҳамда 2 та линияда ўғитлар ишлаб чиқариш ўзлаштирилган. Ўғитлар туркумидаги 50 дан ортиқ пестицидларнинг эса 40 дан зиёд препаратларига меъёрий ҳужжатлар заводимиз қошидаги лабораторияда ишланган. Фаолиятини бошлаган лабораториянинг афзалликлари шундаки, ишлаб чиқариш жараёнида босқичма-босқич таҳлил қилиб бориш учун келтирилган маҳсулотларнинг сифат кўрсаткичлари меъёрий талаб ва ҳужжатларга қанчалик мослигини ўрганишда жуда катта аҳамиятга эга. Бу борада “Ифода” лабораторияси минтақамиздаги энг замонавий анжомлар жиҳозланган лаборатория ҳисобланади. Албатта, бугунги кунда пестицидларнинг таъсир этувчи моддаларини аниқлашни хроматографларсиз тасаввур этиш мумкин эмас. Биздаги Япониянинг сўнгги русумдаги хроматографлари газ суюқлик хроматографияси ҳамда юқори самарали суюқлик хроматографларидан фойдаланиб 1/1000000 аниқликдан ҳам юқори даражада кўрсаткичларни аниқлаш имконига эга.

KREZOKSIN

Фунгицид

**Калмараз (раға, парша) ни йўқотишда
фавқулодда юқори самара!**

Таъсир этувчи моддаси:
Крезоксим-метил 50%

Қўлланиши:
Препарат юқори ва сифатли ҳосил олишда муҳим аҳамият касб этишини кўп бора исботлаб келмоқда. Уншудринг, калмараз (раға, парша), оидиум, мильдю, антракноз, переноспориоз, фитоптороз, кладоспориоз, альтернариоз, макроспориоз ва бошқа касалликларига қарши юқори самара берувчи фунгицид.

Birgalikda yetishtiramiz!
Вырастим вместе!
We grow together!

ФЕРМЕРЛИК — ТАДБИРКОРЛИК ДЕГАНИ

Навоий вилояти Навбахор туманидаги пахтачилик билан шуғулланадиган фермерлар бугун қилаётган ишидан, кетган меҳнати-ю машаққатидан, сарфлаган ҳаражатида, қолаверса, ўтаётган вақтидан, умридан, ҳаётидан рози. Гўё кўкрагига шамол теккандек. Йўқ бундай десак, бироз нотўғри бўлар. Шунчаки, бугун мамлакатимизда қишлоқ хўжалиги соҳасида олиб борилаётган ислохотлар, яратилаётган имтиёз ва имкониятлар, соҳага илғор технологияларнинг кириб келаётганлиги, шунингдек, юртбошимизнинг “ери бор одам бой яшаши керак” каби ақидалари бизни мана шундай ўйлашга ишқ бермоқда. Энг муҳими бу гаплар сўзда эмас, амалда ўз аксини топмоқда. Тумандаги масъулияти чекланган жамияти шаклидаги “Навбахор текстил” кластери 2018 йилда ташкил этилган бўлса, икки йил мобайнида Навбахор ва Конимех туманларидаги барча миришкорларга чигитни ерга қадашдан то пахта очилгунгача бўлган даврда ҳар томонлама қўмаклашиб келмоқда. Биргина ҳудуддаги

“Янгиер” фермер хўжалиги далаларини кўздан кечирар эканмиз, бу ердаги ҳосил чўғини олдиндан чамалаш қийин эмас: 50 центнер. Албатта, ҳар бир сифатли хомашё ва баракали хирмон — ўзаро ҳамкорлик нишонаси. Фермерлар “Навбахор текстил” МЧЖ билан биргаликда бундай натижага эришишда Ифода компаниясининг ҳам алоҳида ўрни борлиги ҳеч муболава эмас.

—Ифода компаниясининг маҳсулотларидан ҳам кўра, энг маъқул бўлган бир тарафи бор. Унинг агрономлари мавсум давомида ҳар қандай вазиятда чақирсақ далага етиб келади ва ўсимликнинг айни ҳолатини кўриб ташхис қўяди ҳамда ўзининг керакли тавсияларини беради, — дейди “Навбахор текстил” МЧЖ директори Жасур Қурбонов. — Жамиятимизда 205 та фермер хўжалиги бўлиб, 8 минг гектардан ортиқ майдонда пахта етиштирилади. Уларни ҳар бирига бориб, кўздан кечиришга баъзан вақт ҳам имкон ҳам тополмай қоламиз. Шунинг алоҳида таъкидлаш керакки, иқтисодиётнинг ривожланишида кластерли ёндашувнинг асосий афзалликларидан бири — иқтисодий омилларнинг ролини кучайтириш ва маъмурий омилларнинг ролини камайитиришдан иборат. Ҳудудий маъмуриятларнинг роли фақат дастлабки босқичда юқоридир. Масалан, янги кластерларни ташкиллаштиришда, айнан шу ҳудуд манфаатларни ҳисобга олган ҳолда, истиқболли кластерларни танлашда ҳудуд маъмуриятининг роли юқори бўлади. Кейинчалик эса, ҳудудий маъмуриятларнинг роли камайиб боради ва бозор иқтисодиёти қонунлари ва омиллари олдинги планга чиқади.

—Фермерлик аслида тадбиркорлик эканини тобора чуқур тушуниб етаяпмиз, — дейди “Янгиер” фермер хўжалиги раҳбари Ойбек Ҳамроев. — Пахта, галла режаларини ортиси билан бажарсақ-да, даромад кўрмаган пайтларимиз ҳам бўлган. Негаки, режа ортидан қувиб, сарф-ҳаражат ҳақида ўйламасдик. Ҳозир қилган меҳнатга яраша даромад оладиган пайтимиз келди. Соҳада инновацион ғоялар асосида ҳаражатни камайитириб, юқори ҳосил олиш учун мунтазам изланаяпмиз. Бунда “Навбахор текстил” кластери ҳам яқиндан ёрдам бермоқда.

Жасур ҚУРБОНОВ

“Навбахор текстил” МЧЖ фаолияти ҳақида гапирадиган бўлсак, қишлоқ хўжалигининг мавжуд имкониятларидан янада самарали фойдаланиш ҳамда пахта майдонларида ҳосилдорликни ошириш, агротехник тадбирларни ўз вақтида олиб бориш мақсадида ўтган йили инвестиция маблавлари ҳисобидан 29 миллиард сўмлик техникалар келтирилди. Жумладан Туркия давлатидан 40 та туксизлантирилган чигит экадиган сеялка (шундан 10 таси қўшқатор усулда, гидрогел билан экадиган сеялка, 20 та қўшқатор учун ихтисослашган культиватор, 10 дона юқори унумли чизеллар, 10 дона юқори унумли дискли бороналар, 30 дона ОДН (ВП) мосламалари 100 та қатор орасига ишлов берадиган культиватор олиб келинди. Жорий йилда эса, Беларуссиядан 60 та МТЗ-80 чопиқ трактори, 8 дона Арион-630 ва 20 дона ТД-5 ҳайдов тракторлари олиб келинди.

Дарвоқе, бу йил 24 минг тонна пахтани қабул қилиш режалаштирилган. Жамиятда қабул қилинган пахталар Туркия ва Россиядан келтирилган замонавий техника ҳамда технологиялар ёрдамида тозаланади. Тозаланган хомашё корхонага тегишли қайта ишлаш заводида ип калава ҳолатига келтирилади. Тайёр маҳсулот эса хоржга экспорт қилинади. Бу ерда 400 га яқин ишчи туну кун меҳнат қилади. Корхона директори Жасур ака келгусида чигитни қайта ишлаб ёв ва бошқа маҳсулотлар тайёрлаш, ип калавани ҳам шунчаки сотиб юбормай, ўзимизда тайёр маҳсулот шаклига келтиришни мақсад қилганлигини таъкидлади. Биз эса бундай эзгу ниятларга албатта қўшилаемиз.

Эрали НОРБЕКОВ

ДАРАХТ ШАКЛИ - БОҒ КЎРКИ

Мевали дарахтлардан муттасил мўл ҳосил олишга қаратилган агротехник тадбирлар ичига кирадиган дарахтларга тўғри шакл бериш, буташ, шохларни сийраклаштириш муҳим аҳамиятга эга. Албатта бу жараёнда ҳам эътибор қаратиш лозим бўлган кўп жиҳатлар борки, бунини фақат мутахассислар, шу соҳани илмини олган агрономлар билан бамаслаҳат олиб бориш керак. Ахир “чумчуқ сўйса ҳам қасоб сўйсин-да”. “Ифода” компанияси агрономи Дилшод Жўраев бизга тўғри шакл бериш, унинг аҳамияти ва фойдали томонларини батафсил тушуштириб берди.

— Шакл беришда дастлаб керакли ҳароратни танлаб олиш керак, — дейди Дилшод Жўраев — Демак, керакли ҳарорат кечаси +10 градусдан пастга тушгандан кейин уруғли боғларда шакл бериш ишлари бошланади. Унганча эса боғни шакл беришга тайёрлаш талаб этилади. Бунга нималар киради? Дастлаб боғ бегона ўтлардан яхшилаб тозаланади ва таркибда мис, микро элементлари бор препарат билан ишлов ўтказиш керак. Бунда мисли препаратларни ишлатилганда 300 хил замбуруғли касалликларга қарши профилактик ишлов ўтказган бўламиз. Бундан кейинги жараёнлар тўғридан-тўғри кесишдан бошланади.

Бунда кераксиз шохлар олиб ташланади. Бу ерда биринчи навбатда боғни қайси усулда барпо этилганига, боғдаги дарахтларни ёшига, уларнинг навларига алоҳида эътибор қаратиш лозим. Олма, нок, беҳи, ўрик, гилос ва олхўри дарахтларининг кўпчилик навларига шакл беришда асосан сийрак ярусли шакл қўлланилади. Уруғ мевали боғларда шакл бериш,

сийраклаштириш ва буташ ишлари тугаллангандан сўнг, данак мевалиларга ўтилади. Бунда аввал ўрик, олхўри, гилос, олча ва шафтоли дарахтлари буталади. Ўрик дарахтлари дастлабки йилларда кучли ўсганлиги боис олти-етти ёшигача бўйига ўсган шохларида ҳосил куртаклари бўлади. Бу даврда улардаги ён шохчалар суст ўсади. Бундай шохлар улардаги ён шохчалар яхшироқ ўсиб чиқиши учун учдан бир қисмига ёки ярмига қисқартирилади. Кейинги буташларда навбатдаги тартибда ўсган ортиқча шохлар олиб ташланади ва шохлар бироз қисқартирилади. 20–25 ёшли ўрик дарахтларида ўсиш жараёни секинлашиб, ҳосилдорлик пасайиб боради. Бу даврда дарахтлар икки-тўрт йиллик шоху бутаб ташланади.

Қариган ёки ўсиши сусайган дарахтларни беш-олти йиллик шохигача бутаб, ёшартирилади. Олхўрининг кўпчилик навларида мева тугиш органлари қисқа бўлиб, улар икки ва кўп йиллик шохларда жойлашган бўлади. Айрим навларда бир йиллик шохчаларда ҳосил бўлиши кузатилади. Ёш олхўри дарахтининг шох-шаббасига шакл беришда шохларнинг пастки қисми яланғочланиб қолмаслиги учун шохлар сийраклаштирилади ва қисқартирилади.

Шох-шаббаси тик ўсган, кучли шохланадиган навларда биринчи тартибдаги асосий шохлар қисқартирилиб, иккинчи тартибдаги ён шохлар баландлигида кесилади. Бу шох-шаббанинг ёйилиб ўсишига имкон беради. Шох-шаббаси ёйиқ дарахтлар агар шохлари суст ўсадиган бўлса, сийраклаштирилади. Шохлар фақат уларнинг ўсишини тартибга солиб туриши учун қисқартирилади. Узун ўсган (50–60 см) ва эгилиб қолган шохлар

қисқартирилади. Шохларнинг ўсуви 15–20 см. гача камайганда ёшартириш мақсадида асосий шохлар икки-уч йиллик шохигача қисқартирилади. Ўсув жуда ҳам камайиб кетганда, дарахтлар янада кўпроқ буталади. Гилос дарахти кучли ўсиши ва кам шохланиши билан фарқ қилади. Кучли ўсган шохларнинг пастки қисмида куртаклар кам ривожланади.

Куртаклар уйғониши ва асосий шохларда ёш шохчаларнинг ўсиб чиқишини кучайтириш мақсадида асосий шохлар қисқартирилади. Бундай буташ усули ўсувчи дарахтлар ёш чоғида ва ҳосилга кира бошлаганда шох-шаббага шакл бериш учун қўлланилади. Ёш дарахтларнинг узунлиги 40–45 см. ли новдаларини чилпиш ҳам яхши натижа беради ёки узун новдаларни эгиб, ярус ҳосил қилинса, ундан куртаклар чиқа бошлайди.

Шохларни қисқартириш ва чилпиш шох-шаббани ихчам қилади, шохларда ўсув новдаларини кўпайиши ва даста шохларнинг ўсишига ёрдам беради. Олча дарахти бошқа дарахтларга нисбатан кам буталанади. Фақат зарур бўлганда қалинлашиб кетган шох-шаббалар, синган, қуриган ва қарий бошлаган шохлари олиб ташланади. Олча қариб, ўсиши сусайган (10 см) ёки ҳосили камайиб кетган даврда дарахт ҳолатига қараб, уч-беш йиллик шохигача кесиб ёшартирилади.

Тик ўсадиган навлар кўпроқ шохлари ёйилиб, косасимон бўлиб ўсганлари камроқ кесилади. Шафтоли дарахти экилган йили уч-бешта она шохдан шох-шабба ҳосил қилиниб, косасимон

шакл берилади. Шафтолининг кучли, баланд ўсадиган навларини шох-шаббаси тўрт-олти она шохдан иборат ўзгарган лидерли тизим бўйича ҳам шакл бериш мумкин. Биринчи шох 35–40 см баландликда, қолганлари бир-бирдан 15–20 см масофада бўлиши керак. Тўртинчи йили етакчи новда кесиб ташланади. Шунга алоҳида аҳамият бериш керакки, шакл беришда биринчи чалкаш шохлар, сўнгга техникага ҳалақит бердиган шохлар, кейин эса кучли ўсувчи шохлар ва ниҳоят рақиб шохлар кесиб ташланади.

Дилшод Жўраев, агроном

POTEX

*Birgalikda yetishtiramiz!
Вырастим вместе!
We grow together!*

Кафолатланган таркиби:

%

Органик Модда	30%
Органик Карбон	16,0%
Умумий Азот	1,5%
Умумий органик Азот	1,5%
Умумий сувда эрувчан Калий (K ₂ O)	4,0%
pH	,4-6

Қўлланиши:
POTEX макро ва микро элементларни органик кислоталар билан бирлаштириб тайёрланган органоминерал шаклдаги ўғитдир. Бундай таркибдаги ўғитлар экинлар томонидан жуда осон ўзлаштирилади. Бу эса экиндаги озуқа етишмовчилиги белгиларини дарҳол бартараф этади ҳамда стресс омиллари бўлишининг олдини олади. Ушбу ўғит мевани катталаштириш ва ранг беришда юқори самарали бўлиб, таркибдаги органик моддалар тупроқ унумдорлиги учун жуда фойдалидир.

IFO-PZN ўғити таркибидаги моддаларнинг аҳамияти:

Азот моддасининг экин учун аҳамияти

Экинларда япроқ ва тана шаклланишини таъминлайдиган азот экинда кечадиган муҳим физиологик жараёнларни, ҳосил миқдори ва сифатини бевосита таъминлайдиган озуқа моддасидир. Экинлар ўсиб-ривожланиш даврида жуда кўп миқдорда азот талаб қилади. Илдиэлар ривожланишида, гуллаш даврида, мева шаклланиши ва етилишида азотнинг ўрни беқийёсдир. Азот билан яхши таъминланган экинларнинг касалликларга чидамлилиги юқори бўлади.

Азот етарли бўлмаган экинларда япроқлар кичик бўлади, шохлари нозик ва оз бўлади. Азот етишмаслиги бошқа зарур элементларнинг экин томонидан етарли даражада ўзлаштирилмаслигига олиб келади, мевалари эса кичик бўлади. Шунга кўра, азотли ўғитлар экинлар учун энг муҳим ўғит ҳисобланади.

Фосфорнинг экин учун аҳамияти

Фосфор моддаси ўсимлик ҳужайраси ядроси асосини ташкил қилади. Экиннинг ривожланиши, гуллаши, мевалар туғиши ва мева сифатли бўлишини таъминлайди. Бақувват илдиэ системасини яратиб, экиннинг тупроқдан озиқ моддалари олишини қулайлаштиради. Экинларнинг гул тутиши учун муҳим. Мева сифатини оширади. Экинда энергия захираси сақланишини таъминлайди.

Экинларда ҳужайраларнинг шаклланиши, тўқималарнинг ўсиши ва ўсимликдаги баъзи органик моддаларнинг боғланишида муҳим роль ўйнайди.

Тупроқнинг қумлилиқ даражасига қараб, фосфорнинг асосий қисми тупроқ томонидан тutilади ва мевалар етилишини тезлаштиради, шохларни бақувватлаштиради, гуллаш ҳамда мева тутишини таъминлайди.

Рух моддасининг экин учун аҳамияти

Экинлар учун униб чиқиш даври муҳим бир даврдир. Бу ерда эътибор қаратилиши лозим бўлган икки жиҳат бор: уруғнинг ичидаги озиқ моддалари захираси ва уруғ атрофидаги тупроқдаги озиқ элементлари миқдори. Мисол учун, уруғ экилаётган тупроқда рух элементини миқдори оз бўлса, бу ўсимликдан олинган уруғдаги озиқ захира таркибида ҳам рух миқдори оз бўлади, ёки ўсиш даврида попул илдиэлар етарлича шаклланмайди ва экин етарли озуқаларни ололмайди.

Оддий ўғитларни униб чиқиш даврида уруғларнинг яқинига солиб бўлмайди, чунки бу ўғитлар уруққа зарар етказиши мумкин. Экин барглари маълум катталиққа етмасдан туриб пуркаладиган ўғитларни ҳам бериб бўлмайди. Бундай ҳолатларда IFO-PZN ўғитини қўллаш ҳар томонлама самарали ҳисобланади.

ҒАЛЛА УРУҒИНИ ЭКИШ АГРОТЕХНИКАСИ БЎЙИЧА ТАВСИЯЛАР

Шерали ҚҶЧҚОРОВ

Кузги буғдойдан юқори ва сифатли ҳосил олишнинг асосий омиллари — бу урув экиш учун ер тайёрлашни сифатли ўтказиш, ҳар бир ҳудуднинг тупроқ ва иқлим шароитидан келиб чиққан ҳолда нав танлаш, сараланган сифатли уруғликни тупроқ таркибига қараб 3–5 см чуқурликка экиш, уруғликни экиш муддати ва меъёрлари шунингдек, уларни пешма-пеш суғориб, ўз вақтида ундириб олишдан иборат. Ғалла ҳосилининг тақдири экишни сифатли амалга оширишга боғлиқ.

Мўл ҳосил етиштириш учун ғалла ўза қатор орасига экишда дала қирвоқлари айниқса, ўзанинг тагидаги уруғ тушадиган тупроқ яхши текисланиб, юмшатиладиган бўлиши лозим. Акс ҳолда тупроқнинг уруғ тушадиган юзаси сифатсиз яъни яхши текисланмаган жойларига сепилган уруғ тупроққа қўмилмаганлиги сабабли униб чиқмайди. Бунинг оқибатида ўза қатор орасидаги 30 фоизгача

Икромжон ЖҶРАЕВ, агроном: майдонда қўчат олинмаслиги мумкин. Шу боис, ерни қўшимча бритва, ўза тупи тагини юмшатиш учун мўлжалланган ишчи органлар ўрнатилган культиватор билан ўза қатор оралари чуқур ва сифатли юмшатилади. Шунингдек, культиватор ёрдамида

икки мартаба майин ҳолатга келтириш мақсадга мувофиқ. Культивация ишлари биринчи мартаба бажарилгандан сўнг, гектарига 200–250 кг АГРОФОС ва 400–500 кг СУПЕРФОСФАТ ера солинади ва иккинчи культивация амалга оширилади.

Шундан сўнг, культиваторга тўлиқ ишчи органи жойлаштирилиб иккинчи культивация ўтказилади. Шунда минерал ўғитлар тупроққа яхши аралашади ва уруғни экиш учун сифатли культивация қилинишига эришилади. Кейин гектарига 250 кг уруғли ғалла сепилади ва пушта олинади. Пушта олиш жараёнида эса пушта олувчи лапка ёки пушта олувчи орган тикка ҳолда туриши керак. Шунда тупроқдаги уруғ меъёрида қўмилади ва тўлиқ униб чиқади. Агар пушта олувчи лапка ёки пушта олувчи орган бироз ётқизилиб қўлланилса, унда уруғ устига меъёрида тупроқ тушмаганлиги натижасида ниҳол униб чиқмай қолади.

Очиқ майдонларга ва ўза қатор орасига урув экилган майдонларда уруғни ундириб олиш ва ўсув даврида суғориш учун майдонларнинг нишаблигига ва тупроқ шароитларига қараб қисқа ораликда 100 метрдан ошмаган сув ўқариқлари олиниши керак. Тўла қўчат олиш мақсадида, ерга урув экилганидан сўнг қўп ўтказмасдан майдонга урув суви қўйилиши керак. Акс ҳолда урув намлик етарли бўлмаган тупроқда узоқ вақт туриб ўз унвчанлигини қисман йўқотиши ҳисобига ғалла қўчати сиёрак бўлиб қолади.

Сентябр ойининг охири ва октябр ойининг бошида экилган ғалла майдонларида ғалланинг икки мартаба суғорилганлиги сабабли тупроқда намлик меъёридан ортиб кетиши оқибатида СЕПТОРИОЗ, ИЛДИЗ ЧИРИШ ва САРИҚ ДОҒЛАНИШ касалликларининг авж олиши кузатилади. Бу касалликларга қарши олдиндан профилактик ишловлар қилинса, эрта баҳорда қўчатларга жиддий зарар етиши мумкин. Бунинг учун ЭНТОЛИКУР препаратидан гектарига 300–400 мл миқдорида қўлланилса, қўзғалган замбуруғли касалликлар дарҳол тўхтайдиган ва баҳорда касалликни кенг майдонларга тарқалиб кетиши олди олинади.

Швед, гессен пашшаси ҳамда визилдоқ қўнғуз зараркунандалари ғалланинг униб чиқиш даврида ўсув нуқтасига ўз тўхумини қўяди ва қўртга айланиб, ғалла ниҳолларига зарар етказишни бошлайди. Ифода компаниясининг агрономлари томонидан олиб борилган ўрганишларга қўра, 2–3 йил давомида швед ва гессен пашшаси, визилдоқ қўнғуз зараркунандалари Республикаимизнинг тоғ олди ва қир-адир ҳудудларда ва эрта экилган ғалла майдонларида қўллаб қўзатилиб, кузда ва эрта баҳорда ғалла қўчатларига жиддий зарар етказгани қўрилган. Бу зараркунандалар аниқланган ғалла майдонларга кузда ва эрта баҳорда махсус инсектицидлар билан қарши кимёвий ишловлар ўтказиш лозим. Яъни, Ифода компанияси томонидан ишлаб чиқарилаётган ДАЛАТЕ ПЛЮС ва ЭНТОЛУЧО каби препаратлар қўлланилса, зараркунанда зарари олди олинади.

IFO SEED

Маҳсулот таркиби	%
Гумин-фульвик кислота	35%
Органик модда	25%
Рух	8%
Мис	2%
Ph	8,5-10,5

Уруғ қоплама ўғитларининг мақсади нима?

Уруғларга экишдан олдин ишлов берувчи қоплама ўғитларининг мақсади - уруғларнинг янада тез ва тўлиқ униб чиқишини, кучли илдиз тизимини яратиш, экиннинг сифатли ва юқори ҳосилдор бўлишини таъминлашдан иборат.

Уруғ қоплама ўғитлари қандай препаратлардир?

Бу турдаги препаратлар озуқа моддаларидир. Одатда уруғлар экишдан олдин замбуруғли касалликлар ва бошқа зарарли организмларга қарши ишлов берилган бўлса-да, уруғ қоплама ўғитлари билан ҳам яна ишлов берилиши керак. Чунки кўп ҳолларда уруғларга бундай турдаги қоплама ўғитлар билан ишлов берилмайди.

Уруғ қоплама ўғитлари қандай қўлланилади? 2 хил усулда қўлланилади:

- а-** Кукун сифатида қўллаш: уруғларни бир текисда ёйиб, уларнинг устини бироз намланади ҳамда, бир текисда IFO-SEED ўғитини сепиб, аралаштириб чиқилади. Ўғитнинг ўзига ҳослиги боис, кукунлар уруғ устини бир текисда қоплайди.
- б-** Препарат 1х10 нисбатда сувга солиниб, уруғ устига пургакич ёрдамида сепилиб, аралаштирилади.

Уруғ қоплама ўғитларининг сарф-меъёри қандай?

1000 кг уруққа IFO-SEED ўғитидан 2 кг миқдоридида қўлланилади.

Уруғ қоплама ўғитларининг яна қандай фойдали томонлари бор?

Уруғ қоплама ўғитлари билан яхши озиклантирилса, экин ниҳол ва бутун вегетатив даврларида янада яхши ўсиб-ривожланади. Қоплама ўғитлари қўлланилганда сарфланадиган уруғ миқдори 10% гача тежалади ҳамда бошқа ўғитларнинг умумий сарф миқдори камаяди.

Уруғ қоплама ўғитларидан уруғ қандай фойдаланади?

Ишлов берилган уруғлар тупроққа экилган вақтда қоплама препарат нам таъсирида уруғ атрофига ёйилади. Уруғ униб чиқиб, туплаш даврида бу озукаларни ўзлаштириб ўсиб ривожланишни давом эттиради.

IFO SEED

Кафолатланган таркиби:	%
Гумин - Фульвик кислота	35%
Органик модда	25%
Рух (Zn)	8%
Мис (Cu)	2%
pH	8,5-10,5

Қўлланилиши:

IFO-PZN ўғити қишлоқ хўжалиги экинларида қўлланиладиган махсус ўғит бўлиб, у экиннинг хўжайрасини бақувват қилиш, экинни ривожлантириш, яхши гуллаши ва гул тутишини таъминлаш, меванинг сифат даражасини ошириш мақсадларида қўлланилади.

Айниқса, ўсининг илк босқичларида, совуқ ҳароратларда ва оҳакли тупроқларда экиннинг рух ва фосфор моддаларига бўлган эҳтиёжини қондиради. Уруғларнинг униб чиқиши ва илдиз ҳосил бўлишини таъминлаб, ўсимликни фаоллаштиради. Экин танасидаги биокимёвий жараёнларни зарур энергия билан таъминлайди.

Шохларнинг ўсишини тезлаштиради, паст ҳароратларда ҳам гуллашнинг тўлиқ ва бир текисда бўлишини таъминлайди.

ЃЎЗАНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШДА ФЕРОМОН ТУТҚИЧЛАРНИНГ ҚЎЛЛАНИЛИШИ

Женгиз ЯЛЧИН, агроном

Ўзбекистон Республикаси пахта етиштиришда дунёдаги етакчи мамлакатлардан бири ҳисобланиб, мамлакат экспортида бу маҳсулотнинг ўз ўрни бор. Ѓўзанинг жуда кўп зараркунандалари мавжуд бўлиб, уларнинг ичида ашаддий зарар берувчиларидан бири кўсак қурти (*Helicoverpa armigera*)дир. Бу зараркунанда ҳосилнинг 30–50% миқдорини нобуд қилади, айрим ҳолларда бундан ҳам кўп зарар бериши мумкин.

Кўсак қуртининг кўриниши ва зарарлари:

Етук ёшдаги капалакларнинг ўнг қанотлари устида буйрак шаклида ва айлана шаклида иккита дов бор. Бу ўзига хос белгилари билан кўсак қурти капалаги бошқа турдаги капалаклардан ажралиб туради. Ургочи ва эркак капалаклар эса ранглари билан бир-биридан ажраб туради. Ургочи капалаклар жигарранг ва қизғиш жигарранг, эркак капалаклар оч жигарранг ёки яшилсимон жигарранг тусда бўлади. Ургочилари нектар билан озиқланади. Тухуми шар шаклида бўлиб, шаффоф ва оқ ранглидир.

Капалак (*H.armigera*)

.Бир ургочи капалак 7–16 кун яшайди ва 400–2000 дона тухум қўяди. Тухумларни аввал ёш япроқ ва генератив органларга битта-биттадан қўяди. Кейинчалик зич жойлашган популяциялар тўп-тўп тухум қўядилар. Тухумдан чиққан личинкалар аввал тухум пўстлоғи ва баргнинг эпидермаси билан озиқланади. Кейинчалик ўсимликда ҳаракат қилиб, генератив органлар билан озиқланади. Кичик ёшдаги личинкалар экиннинг уч қисмларида яшайди, кейинчалик катта бўлгандан сўнг аста-секинлик билан экиннинг пастки қисмига ўтади. Қўйилган тухумлардан ёз ойларида ўртача ҳарорат 25°C бўлганда 3 кунда, паст ҳароратларда 6–10 кунда личинка чиқади. Биринчи ёшдаги 1.0–1.5 мм катталиқда, бош қисми қорамтир ва танасида турли рангдаги доғлар бўлади.

Тухум (*H.armigera*)

Тухум (*H.armigera*)

Личинкалар жами 4 та ёшни яшайди — бу Ўзбекистон шароитида ёз ойларида 10–12 кунни ташкил этади. Личинкаларнинг яшаш муддати ҳаво ҳароратига боғлиқ.

Кўсак қуртининг зарарлари (*H.armigera*)

Тухумдан чиққан личинка япроқлар билан озиқланса-да, бу у даражада катта зарар келтирмайди. Унинг энг катта зарари гуллар ва кўсаклар билан озиқланишидир. Зарарланган гуллар чангланмайди ва кўсак ҳосил бўлмайди, зарарланган кўсаклар эса очилмай қолади.

Кўсак қуртига қарши феромон тузоқларини қўлланилиши

Кўсак қуртига қарши феромон қўллашда икки хил турдаги тузоқдан фойдаланилади. Дельта ва Универсал тузоқлар Дельта тузоқлари мониторинг мақсадларида қўлланилиб, гектарига 4–6 дона қўлланилади. Универсал тузоқлар қарши кураш мақсадларида қўлланилиб, гектарига 50–60 дона қўлланилади. Феромон капсулалари 30–40 давомида таъсир кучини сақлаб туради.

Дельта тузоқлар

Универсал тузоқлар

феромон капсулалари

ҳолатига қараб, май ойининг ўрталаридан бошлаб август ойининг охиригача қўйилиши керак.

Мониторинг мақсадли дельта тузоқларида 4-5 дона капалак қўрилган санадан 6-7 кун сўнг кимёвий ишлов ўтказилиши керак.

Тузоқда тутилган капалакларни доимий назорат қилиш ва санаш орқали зараркунандаларнинг оз-кўплиги ва капалакларнинг учиб муддатларини белгилаш мумкин.

Дельта тузоқлар

Дельта тузоқлар

Универсал тузоқлар

Феромон тузоқлари ёрдамида
 - Зараркунандаларнинг ҳаракатларини аниқлаш
 - Тухумдан личинкалар чиқиш муддатларини аниқлаш
 - Кимёвий ишлов ўтказиш муддатларини белгилаш

Феромонлар афзалликлари:
 - Атроф-муҳит ва инсон саломатлигига зарарли таъсири йўқ
 - Узоқ муддат таъсир этади
 - Органик маҳсулот етиштиришда қўлланилади
 - Ҳимоя усулларида кенг қўлланилади

Ўзбекистон Республикаси бўйлаб олиб борилган тажрибалар юқори натижалар кўрсатди. 2020 йил мавсумидан бошлаб Республика бўйича кенг фаолият олиб бориш режалаштирилган. Ѓўзадан ташқари бошқа мева ва сабзавотларда жами 14 турдаги феромонларни қўллаш бўйича ўқув ва амалий семинарлар ўтказилиши режалаштирилган.

ЮҚОРИ СИФАТЛИ ҲОСИЛ ОЛИШ УЧУН ФЕРОМОН ҚЎЛЛАНГ!

Универсал тузоқлар

ФЕРОМОН – ЭНГ САМАРАЛИ БИОТЕХНИК УСУЛ

Маълумки экин зараркундалари деҳқоннинг захматли меҳнатини бир кундаёқ йўққа чиқариши мумкин. Ҳозирги кунга келиб, фақат ёўза билан алоқадор уч юзга яқин турдаги ҳашоратлар мавжудлиги аниқланган. Шундан 8–10% ҳосилга сезиларли миқдорда зарар ётказувчи ҳашоратлар ҳисобланади. Қолган 70–80% зараркундаларга киргизин келтириб, фақат улар ҳисобига яшовчилар ҳисобланади. Ҳудди шундай зараркундалардан бири — Ғўза тунлами, жайдари тилда айтганда кўсак қурти ҳисобланади. Бу ҳашоратнинг биринчи авлоди эртаги экинлардан нўхат, зивир, помидор ва маккажўхорида ривожланади. Ғўзада эса шоналаш даврида тухумга кира бошлайди. Капалаклар тухумларини асосан барглар, гулёнбаргчалар, шона ва гул асосларига қўяди. Унинг урвочиси 400 тадан 3000 тагача тухум қўйиши мумкин. Ғўзага тушган кичик ёшдаги қуртлар ёўза баргчалари, ёш шоналар ва гуллар билан, катта ёшдагилари эса тугунча ва кўсақлар билан озикланади. Натижада ёўзанинг зарарланган қисми қуриб, тўкилади, Кўсақларнинг шикастланган қисмларига эса сапрофит замбурув ва бактериялар тушиб, уларни чиритади. Ҳар бир қурт ривожланиш даврида ёўзанинг 15–20 тагача шона, гул ва тугунчаларини нобуд қилиши мумкин. Агар бу зараркунданга тўғри химоя чораси ўз вақтида қўлланилмаса ёўза ҳосилини 35–50%гача ва ҳаттоки бутунлай йўқотиш мумкин. Агар зараркундаларнинг айнан июль ойида тез ривожланишини эътиборга олсак, зарурий агротехник тадбирларни амалга оширишга асосий эътиборни қаратиш лозим бўлади. Айнан шунини инобатга олган ҳолда, 2019 йилдан эътиборан фермер ва деҳқонларнинг ишончли ҳамкори ҳисобланмиш “Ифода” компаниясида зараркундаларга қарши биотехник химоя қилиш бўлими ташкил этилди. Биотехник кураш дунёда янги ва самарали усулларидан ҳисобланиб, унда айнан феромонлар билан ишлаш муҳим аҳамият касб этади. Наманган вилоятида кўсак қуртига қарши синов ва тажриба сифатида қўлланила бошлаган феромон тутқичлари ҳақида туркиялик мутахассис Женгиз Ялчин сўзлар экан, 2020 йилдан бутун Ўзбекистон бўйича ушбу тутқичларни кенг қўламда қўллаш режалаштириляётганини маълум қилди.

— Бу йил ёўза майдонларида кўсак қуртига қарши қўллаган феромонларимиз, жуда юқори натижаларни кўрсатди, дейди Туркиялик агроном — Женгиз Ялчин — Ушбу тузоқлардан мониторинг мақсадида фойдаланиш лозим, бунда бир гектар майдонга 4–5

дона мана бундай тузоқлардан ўрнатиш керак. Мазкур дельта тузоқларига 4–5 дона капалак тушганда кимёвий ишловни бошлаш талаб этилади. Бу каби тузоқлар шунингдек кимёвий ишловларнинг муддат, меъёр ва усулларини аниқлашда жуда қўл келади. Бизнинг феромонларимиз 40 кунгача ўз таъсир кучини сақлаб турса, тузоқларимиз эса тўғри қўлланилганида 5 йилгача хизмат қилади.

Тажрибалардан яна бири — зараркундаларга қарши курашга мўлжалланган универсал тузоқлардир. Уларни гектарига 50–60 донадан жойлаштирилиш даркор, шундагина зараркундаларга қарши 80–90% самара беради. Универсал тузоқларнинг қўллаш муддати 15 йилгача, фақатгина феромон капсулаларини вақтида алмаштириб туриш керак холос. Эътиборлиси шундаки, бундай тузоқлардан фақатгина ёўзада эмас, балки барча турдаги экинлар зараркундаларига ҳам қарши фойдаланиш мумкин. Туркиялик ҳамкорнинг фикрича, универсал тузоқларга сув ва оз миқдорда ёғ солиш талаб этилади. Шундагина тузоқда кўсак қурти капалаги нобуд бўлади. Агроном республикамизда кўсак қуртига қарши биокимёвий кураш усули яхши йўлга қўйилгани ва тўғри қўлланилсагина у юқори натижа беришини алоҳида таъкидлади. Биологик усуллардан зараркунданнинг тухумига қарши трихограмма ҳамда бракон паразитини қўллаш орқали ҳам ёўза ҳосилини сақлаб қолиш мумкин. Биологик усуллар муддати ўтиб кетган бўлса, унда кимёвий усуллардан фойдаланишга тўғри келади. Бунда ўз миқдорларнинг ишончини кўп йиллардан бери қозониб келаётган Ифода компаниясининг “Энтовант” ва “Энтовант про” препаратларидан фойдаланиш қўл келади. Энтовант препаратини гектарига 500 грамдан, Энтовант Про эса гектарига 250 грамдан сепиш кифия қилади.

ENTOMETRIN

Инсектицид

Birgalikda yetishtiramiz!
Вырастим вместе!
We grow together!

Зараркундалардан тез ва ишончли химоя!

**Таъсир этувчи моддаси:
Циперметрин 25%**

Қўлланиши:
Юқори самарали ва тез таъсир этувчи инсектицид бўлиб, қишлоқ ҳўжалиги экинларидаги зараркундаларга қарши курашда кенг қўламда қўлланилади. Ушбу синтетик пиретроид таъсир қилиш доираси ҳашоратлар учун жуда кенг. Зараркундалардан шира, трипс, оққанот, илдизқирқар тунламлар, қандалалар, тут парвонаси, шиллиққурт, хасва, баргўрар қуртлар, мевахўрлар, фитонемус, оққанот, қуя, чигирткасимонларга қарши самарали қўлланилади.

ФАКТОЛОГИЯ

Қишлоқ хўжалигида агрохимёдан фойдаланиш афзалликларининг 5 факти

1-ФАКТ

Агрохимё — тупроқ, ўғит, ўсимликлар дунёси ва иқлимнинг ўзаро таъсирини ўрганади
Агрохимё — ўғитларнинг флорага таъсири, уларнинг ишлатиш усулларини тадқиқ этади
Агрохимё — ер таркибидаги кимёвий элемент, оксил, аминокислота, витамин, ёғ ва углеводлар, гумус миқдори, туз, микроорганизмларнинг ҳолатини аниқлайди

2-ФАКТ

Охирги 50 йилда дунё бозорига минерал ўғитларга бўлган эҳтиёж 5 баробарга ошиб, 70 миллиард \$ни ташкил этмоқда
Ер юзидagi ҳар уч одамдан бири минерал ўғитлар самараси эвазига етиштирилган маҳсулотларни истеъмол қилади
Европа давлатларида валла ҳосилдорлиги гектар ҳисобига ўртача 10 тоннани ташкил этади
Ушбу натижага эришиш учун валлага 400 кг азот, 130 кг фосфор ва 250 кг калий ўғитлари сарфланади

3-ФАКТ

Экинларни зараркунанда, бегона ва касалликлардан сақлаш баробарида, тупроқ унумдорлигини ошириш ҳам юқори ҳосил олишининг омилidir
Ҳар бир тонна азотли ўғит қўшимча 10–15т дон, 30–40т қанд лавлаги, 40–50т карам етиштиришни таъминлайди
Бир тонна Калий (K2O) эвазига дон ҳосили 2–3ц, картошка 20–30ц, зигир етиштириш 1–1,5 центнерга кўпаяди

4-ФАКТ

Ҳосилдорликни оширишда ўғитларнинг улуши 41 фоизга, шундан, 13–20 фоизи гербицидлар ҳиссасига тўғри келади
Ҳар тонна минерал ўғит қўшимча тарзда йил давомида 40 инсоннинг нонга, 10 нафар истеъмолчининг сутга, 45 одамнинг шакарга, 70 кишининг сабзавотга ва 80 одамнинг ўсимлик мойига бўлган эҳтиёжини қондиради
Германияда ҳосилдорликнинг ўсишида 50%, Голландияда эса 70% натижа минерал ўғитлар ҳисобига таъминланади
Келгуси 5 йил ичида ривожланган мамлакатлар ўғитлардан фойдаланиш ҳажмини 90% га оширишни режалаштирмоқда

5-ФАКТ

Жаҳон минерал ўғитлар бозорига Хитой (20,6%), АҚШ (13,1%), Ҳиндистон (10%), Россия (8,4%) ва Канада (8%) етакчилик қилмоқда
Аммиак ишлаб чиқаришининг қарийб 80% 15 та давлатга, фосфорли руданинг ҳажми эса 7 мамлакатга тўғри келади, фақат 6 та мамлакатда жами калий хлориднинг 85% тайёрланади
Осиё– энг кўп ўғит истеъмол қиладиган минтақа ҳисобланиб (54%), асосий истеъмолчилар Хитой (30%) ва Ҳиндистон(17%)
Хитой ва Ҳиндистонда йиллик талабнинг ўсиши 2,4%, Лотин Америкасида эса 3,3% ташкил қилмоқда
Аграр соҳанинг юқори самарадорлигини таъминлашда минерал ўғитлардан бошқа муқобил йўл йўқ

ANKASUPER

Кафолатланган таркиби:

	%
Умумий органик модда	20%
Умумий Азот	1,0%
Органик Азот	1,0%
Умумий амино кислота	9%
pH	4-7

Қўлланиши:

ANKA SUPER амино кислоталар билан бойитилган суюқ органик ўғитдир. **ANKA SUPER** ўғити тупроққа қўлланилганда тупроқ микрофлорасини яхшилайди, озуқа моддаларнинг йиғилишини осонлаштиради. Стресс ҳолатларида, улардан олдин ва кейин япроқдан пуркалганда олдини олувчи ва яхшиловчи таъсир кучига эга. Микроэлементлар билан биргаликда қўлланилганда, микроэлементларнинг ҳаракати ва ўзлаштирилишини таъминлайди. Мева чангланшини кўпайтириб, мева тугишини ва сифатини оширади. Таркибидаги органик моддалар тупроқ унумдорлиги учун жуда самаралидир.

Келгуси сонларимизда

1. *Ғалланинг касаллик ва зараркунандаларига қарши кураш*
2. *Ғўза зараркунандалари ва уларга қарши кураш усуллари*
3. *Мевали боғларда бордо суюқлигини қўллаш*
4. *Мевали боғларда парша касаллиги ва олма қуртига қарши кураш*
5. *Фарғона вилоятининг қишлоқ хўжалигига назар*
6. *Мевали боғлар қандай барпо қилинади*

Birgalikda yetishtiramiz!
Вырастим вместе!
We grow together!

ENTOSPILAN

Инсектицид

Ҳосилингни зараркундалардан ҳимоя қилишда ишончли восита!

Ацетамиприд 20 %

Қўлланиши:

Ғўза ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидаги шира, трипс, кўсак қурти, колорадо қўнғизи, тут парвонаси ва бошқа зараркундаларга қарши қўлланиладиган неоникотиноидлар гуруҳига мансуб, ўсимликларга сингиб кириш (системали) хусусиятига эга бўлган контакт ҳамда меъда-ичак орқали таъсир этувчи инсектицид

Birgalikda yetishtiramiz!
Вырастим вместе!
We grow together!

ENTOSPILAN 20 %

nam.kuk

Инсектицид

Qo'llashdan oldin diqqat bilan o'qing!

Ta'sir etuvchi moddasi: Atsetamiprid
Konsentratsiyasi: Atsetamiprid 20 %
Preparatning shakli: namlanuvchi kukun
Xavflilik darajasi: DSST sistemasi bo'yicha III sinfga oid

100 g.

(+998 78) 147-05-00 www.ifoda.uz @ifodaagroconsulting

Оборот

Обложка 250 гр мел.

ТЕПЛИЧНЫЕ КОМПЛЕКСЫ

ГОТИЧЕСКОГО ТИПА

ДЛЯ ВЫРАЩИВАНИЯ
ЛИМОНА

Идеальность в деталях

Республика Узбекистан,
г.Наманган, ул.Оромгох, 27.
Тел.: (+998 69) 223-09-17, 223-09-18
www.mexmash.uz, info@mexmash.uz

г.Ташкент, ул. А.Каххора, 46.
Тел.: (+998 91) 366-94-00, 366-95-00, 366-96-00

MEXMASH

ОБЩЕСТВО С ОГРАНИЧЕННОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ

www.mexmash.uz